

LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

”Det var ju rätt tufft och så”

- En kvalitativ studie om hur socialarbetare på HVB-hem i Skåne upplever betydelsen av samverkan och integration i arbetet med ensamkommande flyktingbarn

Qendresa Cakolli & Dalida Lagumdzija

Kandidatuppsats SOPA63

HT 2018

Handledare: Lars Harrysson

Abstract

Author: Qendresa Cakolli & Dalida Lamgudzjan

Title: It was pretty tough- A qualitative study of HVB-staff's experience of the importance of collaboration and integration in the work with unaccompanied refugee children.

Supervisor: Lars Harrysson

Assessor: Tove Hartnett

The purpose of this essay was to examine how collaboration between different authorities effects the integration of the unaccompanied children, viewed from a home for care or accommodation social workers' point of view. It is a qualitative study in which we interviewed six social workers. Our strategy was to investigate how social workers work with the children's integration and illuminating what parts they thought were important in working with unaccompanied children. The refugees arriving in 2015 made an impact in the Swedish society as a whole as well as within the authorities working with refugees. One conclusion was that collaboration is an important part in the integration process in working with unaccompanied children, and that the social workers use empowerment to bond with the children. Another conclusion was that integration is made possible through authorities collaborating around the unaccompanied children's needs and integration.

Keywords: Unaccompanied children, collaboration, integration.

Innehållsförteckning

Abstract	2
1. Problemformulering	5
1.1 Syfte & frågeställningar	6
1.2 Avgränsning	6
2. Tidigare forskning	7
2.1 Litteratursökning	7
2.1.1 Samverkan.....	7
2.1.2 Integration	9
2.1.3 Nätverk.....	10
3. Teori	12
3.1 Systemteori	12
3.2 Empowerment	14
4. Metod och metodologiska överväganden	16
4.1 Val av metod	16
4.1.1 Metodens förtjänster, begränsningar och tillförlitlighet	16
4.2 Urval	17
4.3 Genomförande	18
4.3.1 kodning	20
4.4 Förförståelse	20
4.5 Arbetsfördelning	21
5. Forskningsetiska överväganden	22
6. Resultat och analys	23
6.1 Kaos – att få det att fungera i flyktingvågens kölvatten	23
6.1.2 Flyktingvågenår2015	24
6.1.3 Gode mäns arbetsinsats.....	26
6.1.4 Socialsekreterarnas arbetsbelastning	28
6.2 Individuella förutsättningar och samarbete	32
6.2.3 Samverkan med samhälle	36
6.3 Att återskapa nära relationer	37
6.3.2 Närhet eller distans	37
6.3.3 Syftet med HVB-hemmet	38
7. Avslutande diskussion	43
7.1 Vidare studier	45
Referenslista	46
Bilaga 1: Begreppsdefinitioner	49

Bilaga 2: Presentation av intervjupersoner	50
Bilaga 3: Intervjuguide.....	51
Bilaga 4: Informationsbrev	53

1. Problemformulering

De barn som anländer och ansöker om asyl till Sverige utan medföljande vårdnadshavare räknas som ensamkommande, dessa barn flyr hot och våld i sina hemländer (Brunnberg & Aytar 2016). Drygt 35 000 ensamkommande barn kom till Sverige år 2015 nämner Konkurrensverket (2017) i sin rapport. När de kommer till Sverige så ansvarar den svenska staten, myndigheter, kommuner och landsting gemensamt för mottagandet av dessa ensamkommande barn. Brunnberg (2012) uppger att de flesta ensamkommande flyktingbarn då placeras på hem för vård och boende (hvb-hem).

Flera olika myndigheter och aktörer är inkopplade i arbetet med de ensamkommande barnen, alla med utgångspunkt i sitt särskilda ansvarsområde (Socialstyrelsen 2013). Trots, eller i och med detta, så menar Socialstyrelsen att ensamkommande barn riskerar att bli de facto ensamma, då ingen har, eller tar det övergripande ansvaret för barnet (ibid). Detta finner vi både problematiskt och intressant då det rör sig om barn som flytt hot och våld och saknar vårdnadshavare. De är därför särskilt utsatta, samt i behov av en helhetssyn på sin situation. Den kan inte lösas av en aktör utan flera aktörer bör samverka och återkoppla till varandra för att uppfylla de ensamkommandes behov på bästa sätt.

Öqvist (2008 s.122) menar att vi måste se barnens situation i helheter. För att de ensamkommande barnens behov och rättigheter ska tillgodoses på bästa sätt så måste också bemötandet och hanteringen av dem fungera väl menar (Socialstyrelsen, 2013). Att stärka dessa barn så att de själva kan föra sin talan i framtiden är ett sätt att bemöta dem på. Vi är intresserade av att studera arbetssätt hvb-personal anser fungerar kring de ensamkommandes integration och i samverkan mellan de olika aktörerna knutna till barnen.

Mot denna bakgrund har vi valt att undersöka samverkans betydelse för de ensamkommande barnens integration ur socialarbetares synvinkel. Vi är

intresserade av deras upplevelser och erfarenheter i frågan, och särskilt då hvb-personalens, då dessa har följt de ensamkommande barnen under en längre period och har för oss relevanta och intressanta erfarenheter.

Socialarbetarna på hvb-hemmen har delat vardag med de ensamkommande barnen. De har insyn och närhet till hur det fungerar för dessa barn i vardagen. Vad socialarbetare har att säga angående integration och samverkan i detta sammanhang tycker vi därför är intressant och särskilt relevant att belysa. Det ger oss möjlighet att bättre förstå hur barnen stöds i sin integration i samhället.

1.1 Syfte & frågeställningar

Syftet är att undersöka hur socialarbetare på hvb-hem i Skåne upplever betydelsen av samverkan och integration i arbetet med ensamkommande flyktingbarn?

- Hur arbetar socialarbetarna för att integrera de ensamkommande flyktingbarnen i det svenska samhället?
- Vilka aspekter framhåller socialarbetarna som viktiga för en fungerande integration i det svenska samhället?
- Vilken betydelse ges samverkan för integrationen av de ensamkommande flyktingbarnen?

1.2 Avgränsning

Vi har valt att avgränsa intervjustudien till socialarbetare som arbetar eller har arbetat på hvb-hem i Skåne där ensamkommande barn är placerade. Vi har valt att lägga fokus på dessa socialarbetares upplevelser och erfarenheter för att de följer och har följt de ensamkommande barnen i vardagen under en längre period, och kan på så sätt ge en mer övergripande bild och en helhetssyn på samverkan och de ensamkommande barnens integration in i det svenska samhället. De har även arbetat som kontaktpersoner till de ensamkommande barnen och kan helt enkelt svara på de frågor vi ställt.

Hvb-hemmen fungerar i bästa fall som en fast punkt och ett hem för de ensamkommande barnen. Socialarbetare som arbetar/arbetat på dessa hem har förhoppningsvis tillgång till mer detaljerade upplevelser och erfarenheter kring samverkan och barnens integration in i det svenska samhället på ett annat sätt än vad exempelvis en socialsekreterare har.

Socialsekreterarna träffar barnen ett begränsat antal gånger medan hvb-personal delar vardagen med de ensamkommande barnen och måste som kontaktpersoner åt barnen samverka och samarbeta med många myndighetspersoner. På så sätt kan de ge oss en mer detaljerad bild av vad som fungerar eller inte fungerar i samverkan och integration

2. Tidigare forskning

2.1 Litteratursökning

I detta avsnitt kommer vi att redogöra för den tidigare forskningen som behandlat vårt ämne genom att ge en samlad sammanfattning av den tidigare forskningen som vi anser belyser vårt val av ämne och som vi anser är viktig för vår studie.

Vi har använt oss av Libris och Lubsearch för att utvidga vår kunskap inom ämnet. Där fann vi litteratur och vetenskapliga artiklar som vi har använt oss av under uppsatsens gång. Vi har även använt oss av Google Scholar. Vi har använt oss av sökord såsom ensamkommande, samverkan, integration var för sig eller tillsammans.

Det vi inledningsvis fann var en uppsjö forskning om ensamkommande och integration men ensamkommande och samverkan fanns det inte lika mycket om. Vi har hanterat detta genom att använda oss av forskning kring samverkan i socialt arbete samt i vissa fall forskning kring samverkan och utsatta ungdomar.

2.1.1 Samverkan

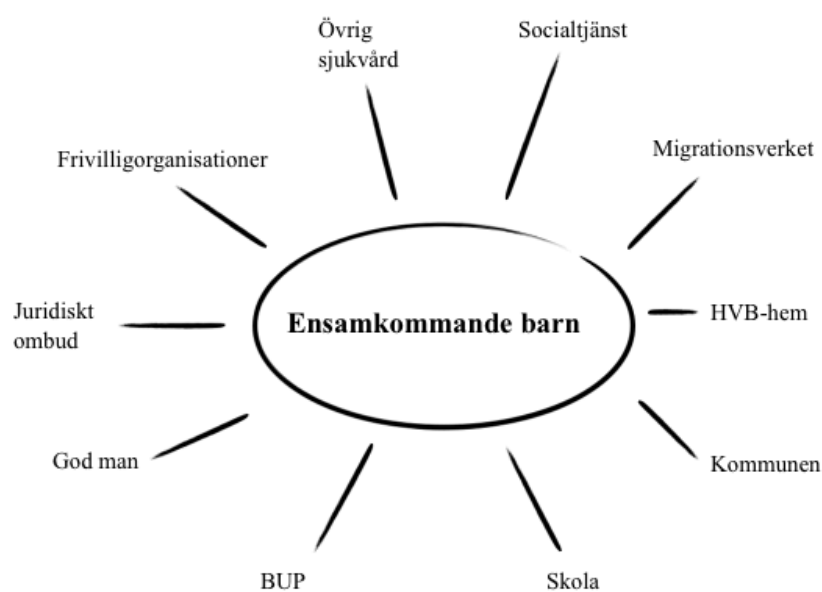
I litteratur som rör samverkan framkommer det inte några definitiva eller entydiga sätt att definiera begreppet på, men samverkan kommer till stånd när flera aktörer samlas kring en arbetsstrategi och insatserna därefter samordnas med tydliga mål och metoder (Rönnols 2002). Som nyanländ i ett nytt land finns det flera myndigheter som arbetar tillsammans för att möjliggöra integration i landets system. Det är först och främst Migrationsverket som mottar och fattar beslut om asylansökningar. Ensamkommande barn erbjuds först en tillfällig plats att stanna, men får väldigt snabbt en kommun tilldelad. Socialtjänsten är därefter ansvariga för de ensamkommande barnen och för att fatta beslut om boende. Boenden som i majoriteten är HVB-hem.

I Migrationsverkets riktlinjer framhålls att framgångsrik mottagning, och integration alltid beror på ett fungerande lokalt samarbete, mellan socialarbetare

inom socialtjänsten, advokater, personalen som arbetar på HVB-hemmen, lärare och ett antal andra yrkesverksamma i skolan (Wimelius, Eriksson, Isaksson och Mehdi 2017). Detta stämmer bra överens med vad Hessle (2009) skriver i sin avhandling, om att de ensamkommande barnen, som kommer till Sverige också möts av ett antal olika myndigheter och myndighetspersoner. Förutom dessa finns ett antal frivilligorganisationer som på samma sätt är starkt engagerade för dessa barn. På grund av att de ensamkommande barnen möter så pass många myndigheter ställs det också stora krav på en fungerande samverkan i nätverket kring barnen. Detta för att barnet ska gynnas av allas goda intentioner. Syftet med dessa aktörer är att de ska bilda ett stöd för de ensamkommande asylsökande barnen (ibid).

Frågan om varför barn migrerar uppstår ofta och i de flesta fallen bygger beslutet på den egna individens och familjens personliga historia, resurser och samverkan med nätverk i landet som man migrerar till. Det som också är viktigt att belysa är att migration är ett resultat av en komplex samverkan mellan strukturer på olika nivåer mellan samhälle och individ (Hessle 2009). Här nedan illustrerar vi sammanfattningsvis vilka aktörer som de ensamkommande barnen möter när de kommer till Sverige.

Det framkommer tydligt att samverkan anses vara av stor vikt vid bemötande av de ensamkommande barnen och i rapporten Ensamkommande barn och ungas behov belyser man att flera olika myndigheter och aktörer är aktuella i arbetet med ensamkommande barn och unga – alla med utgångspunkt i olika ansvarsområden (Socialstyrelsen, 2013).

Ensamkommande barn har ett behov av att flera olika aktörer samverkar med varandra, detta för att barnets eller den unges behov av rättigheter ska tillgodoses på bästa sätt (Socialstyrelsens, 2013). Andra forskare såsom Wimelius & Eriksson (2017) stödjer också ovanstående resonemang om att samverkan är en viktig aspekt i mottagandet och i integrationen av de ensamkommande barnen. För att samverkan och integration ska fungera måste det gemensamma arbetet mellan socialarbetaren på socialtjänsten, god man, personalen på HVB-hemmet, lärare och skolan komma till stånd. Mer konkret talas det om att en kontinuerlig samverkan mellan lärarna och exempelvis HVB-hemmet är viktig, för att barnet ska kunna bilda en referensram för det nya samhället (ibid).

Samverkan kan också definieras som en ständigt pågående interaktiv process (Basic, 2018). Basic påtalar likt ovan att samverkan är en viktig del i socialt arbete, men att konflikter är vanligt förekommande mellan samverkansaktörer, organisationer och myndigheter som ska samverka, men att personliga relationer är en viktig faktor för att samverkan då ska lyckas. Fler exempel på när samverkan lyckas verkar ligga i hur förarbetet läggs upp, detta inkluderar gemensamma utgångspunkter och ramar, gemensamma metoder att utveckla samverkan på, samt noga gemensamma diskussioner kring klientsyn, principer och etik, innan samverkan inleds enligt, (Sundqvist et al. 2017).

Vidare menar författarna att förmågan att förstå varandra och de olika uppgifterna inledningsvis också är en faktor, för att samverkan ska lyckas. Detta bekräftas delvis av Nordström, et al. (2016) som beskriver att de främjande faktorerna kan

sammanfattas till, ömsesidig respekt och kollegialt lärande, samt gemensam terminologi och dokumentation och att intresse för samverkan finns.

2.1.2 Integration

Under 2006 utformades ett antal politiska beslut om mål för mottagning av ensamkommande barn i kommunerna enligt (Wimelius et al., 2017). Kommunerna ansåg att de ensamkommande barnens integration måste främjas och målen bestod av att ge barnen en trygg plats att bo, att se till att de lokala myndigheterna utredde och utvärderade varje barns behov, att ge barn utbildning, hälso- och sjukvård, kunskaper om svenska samhället, meningsfull fritid och ge dem insyn till dessa rättigheter.

Familjen är viktig när det kommer till att forma barns utveckling och beteende, samt när det kommer till att ge dem en grund till hur de ensamkommande barnen ska anpassa sig till ett nytt samhälle enligt (Wimelius et al., 2017). När det kommer till andra insatser menar Wimelius att integrationen kan gynnas och stärkas genom sociala kontakter med skolkamrater, men att samverkan mellan lärarna också lyfts fram som en faktor till framgångsrik integration.

En välfungerande integration som innefattar delaktighet i det svenska samhället är en viktig målsättning i den svenska integrationspolitiken menar Hessle (2009), oavsett hur målinriktad, rak eller svår vägen har varit till etablering, betonar hon skolans stora betydelse i de ensamkommande barnens liv, där enskilda lärare har haft ett stort engagemang, och deras stöd har varit avgörande under barnens skolgång. Att kunna utöva sin egen religion har också varit värdefullt för många av de unga vuxna (ibid). Det är viktigt att ha i åtanke att integrationen av ensamkommande asylsökande barn är kontextberoende varje land har sina egna regler och förordningar för hur ensamkommande barn ska tas hand om i exempelvis asylprocessen och i HVB-hemmet menar (Hessle, 2009). Detta är också av stor betydelse för de unga när det kommer till integration och etablering i det land de befinner sig i (ibid).

Det är viktigt för de ensamkommande barnen att ha en relation till sitt hemland, eftersom det kan ses som en förutsättning för en fördelaktig integration och etablering i mottagarlandet (Hessle, 2009). Familjemedlemmarna i hemlandet har självklart en annan betydelse, i jämförelse med de aktörer som de ensamkommande barnen möter på vägen in i sin integration och etablering i Sverige menar (Hessle, 2009). Aktörerna kring det ensamkommande barnet är dock viktiga, framförallt i det formella nätverket som ger stöttning till de unga på vägen mot sin etablering och integration, dessa aktörer kan vara stödjande och engagerade lärare under skoltiden, bekräftande och stödjande personal vid HVB-hemmen eller engagerade präster (ibid).

2.1.3 Nätverk

När de ensamkommande flyktingbarnen kommer till ett nytt land, kommer de ofta från bakgrunder med krig och tortyr samt med stora förhoppningarna över att få stanna kvar i mottagarlandet menar (Brunnberg et al 2016). Dessa barns vilja att lyckas på skol och karriärnivå är trots detta stor och en av anledningarna till detta är vetskapen om att föräldrarna har investerat mycket i dem, för att de ska ha ett bättre liv, och inte endast försöka överleva menar (Kohli 2011). Dock är det viktigt att påpeka att detta inte gäller alla ensamkommande barn då alla individer är olika och prioriterar olika i sina liv (ibid).

Skolan spelar en viktig roll i integrationen av de ensamkommande barnen på så sätt att den är skyldig att integrera alla elever i det svenska samhället oavsett bakgrund eller härkomst enligt Wimelius et al., (2017) dock menar hon vidare att detta inte är något som lärare och annan personal på skolan alltid kan uppnå, och att detta beror på att de ensamkommande barnen ofta placeras i en separat del av skolbyggnaden och att lektionerna ofta är planerade på så sätt att den dagliga interaktionen med andra elever nästan är omöjlig .

Hvb-boendet som de ensamkommande flyktingbarnen befinner sig i är det hem som barnen först och främst får det sociala stöd av vuxna de behöver menar Kohli (2011) och menar vidare också att det är viktigt att ha en pålitlig vuxen i barnens liv bland alla andra aktörer. Detta för att kunna ge de förutsättningarna att skapa ett meningsfullt liv och ge dem möjligheten att reflektera kring det de har gått igenom men ändå ge dem möjligheten att ta egna beslut bortsett från deras problematik och förflutna (ibid).

Det ska inte åsidosättas att andra aktörer än hvb-hemmen också är hjälpande med barnens integration, det kan exempelvis vara medborgare med liknande etnisk bakgrund, engagerade medborgare som vill hjälpa barnen med det praktiska, såsom att tolka i kontakt med personalen, undervisa engelska, ge information om landets kultur samt introducera dem till andra personer (Derluyn & Broekaert , 2008)

Med detta sagt så menar vi att det inte är oproblematiskt att de ensamkommande barnen placeras i olika hvb-hem för att först därefter integreras. Genom att göra just detta ger samhället barnen snabbt ett hem, men exkluderar också dem på samma gång. Det finns alltså en motsättning i att först gruppera de ensamkommande flyktingbarnen för att sedan integrera dem. Jönhill (2012) frågar sig om social integration ens är möjlig eller önskvärd och menar vidare att begreppet integration bör problematiseras just för att det i den offentliga debatten ofta klagas på en misslyckad integration på grund av fel slags insatser. Hur ska då nyanlända som de ensamkommande barnen som inte anses tillräckligt integrerade uppfatta sig själva (ibid).

Vad vi i denna uppsats menar med integration är social integration som sker på hvb-hemmen mellan socialarbetare och ensamkommande flyktingbarn men också den integration som sker när de ensamkommande ska integreras till att bli medborgare i sitt nya land såsom i skolan. Detta innebär att de ska medvetandegöras och känna till sina rättigheter men också skyldigheter för att bli en del av det svenska samhället. Det handlar inte enbart om att de ensamkommande flyktingbarnen ska

lära sig praktiska saker som det svenska språket utan integration av de ensamkommande flyktingbarnen handlar i denna uppsats om att se deras situation som helhet. Detta innebär att den sociala integrationen är viktig i exempelvis skolan och på hvb-hemmet. Samhället bör också bjuda till och skapa goda förutsättningar för integration, vilket kan ifrågasättas genom att de flesta ensamkommande barn placeras i hvb-hem. Integration i denna uppsats handlar om att medvetandegöra barnen om att alla kontinuerligt ingår i samhället, men att vi samtidigt antingen är inkluderade eller exkluderade i samhällets olika delar eller system enligt (Jönhill 2012).

3. Teori

3.1 Teoretisk referensram

I den här delen redogör vi för de teoretiska perspektiv som vi använder oss av för att analysera resultaten, nämligen ett systemteoretiskt perspektiv och empowerment.

Vi har valt systemteorin därför att den belyser att individen är del i ett flertal system som är beroende och påverkas av varandra. Vår lyfter fram empowerment eftersom den lyfter individens starka sidor och betonar vikten av frihet och självständiggörande. Vi ser empowerment som ett viktigt komplement till systemteorin, som en dimension som ger mänskligt handlande betydelse i det system av inbördes beroende sammanhang som systemteorin förhåller sig till.

3.2 Systemteori

Systemteorin ser samhällen och företeelser i dem som helheter. Vi har i vår studie mött liknande resonemang om samverkan runt de ensamkommande barnen. Barnen definieras inte bara av de aktörer som är inblandade i samverkan kring dem. De är också individer som ska integreras i ett nytt samhälle. I studien har vi sett att detta görs genom att stärka dem som egna aktörer samt genom att självständiggöra dem som individer utifrån ett empowermentperspektiv.

Den generella systemteorin kan förklaras som en biologisk teori, vilken betraktar alla organismer som sammanhållna system. Dessa system består av subsystem och som sedan själva utgör en del av överordnade system. Sociala system tillämpas också där familjer, grupper och samhälle inkluderas i den kategorin. När de ensamkommande barnen kommer till ett nytt land och lämnat sina familjer innefattar detta att de har lämnat ett system som de känner till och kommer till ett nytt system som de ska lära sig att hantera. Som vi nämnde i den tidigare forskningen placeras de ensamkommande barnen på ett HVB-hem för

ensamkommande flyktingbarn när de kommer till Sverige. Det är ett nytt system till vilket de måste lära sig att känna tillhörighet. Eftersom systemteorin ser individen som en del av samhället, argumenterar vi för se de ensamkommande barnen som en del av ett överordnat system och personalen på HVB-hemmet och andra aktörer runt omkring barnen som subsystem som ska arbeta för att barnen ska kunna integreras i det svenska samhället på ett effektivt sätt (Payne 2005).

Personalen på HVB-hemmet är de viktigaste personerna för ungdomarna under deras första tid i Sverige. Det är alltså det viktigaste subsystemet som sedan består av ytterligare subsystem som bl.a. innefattar; skolan, organisationer och sociala nätverk, god man, socialsekreterare och andra externa kontaktpersoner. Systemteorin lägger fokus på individen som är en del av såväl som inkluderande andra system. På det viset kan systemteorin sammansmälta sociala och psykologiska perspektiv av praktiken (Payne 2005).

Vad handlar då systemteorin om? Payne (2005) menar att systemperspektivets anslag på sociala frågor främst handlar om att arbetet med individer syftar till att få dem att passa in i den rådande sociala ordningen. Det sociala arbetet är inriktat på människors sociala relationer och sociala nätverk eller social förändring. Systemperspektivet betraktar alltså det sociala arbetet som ett sätt att bidra till en mer effektiv social ordning snarare än till progressiva sociala förändringar. Andersson m.fl. (1999) för ett resonemang om att systemteorin skapar en integration av atomistiska respektive holistiska synsätt. Detta kräver att man uppmärksammar sociala och personliga hänseenden i varje social situation, samtidigt som man redogör för hur dessa aspekter samverkar och integreras med varandra till en helhet.

När ensamkommande flyktingbarn anländer till ett nytt land är de omringade av olika aktörer som tillsammans ska arbeta för en gynnsam integration och trygghet för barnen. Därför är ett samordnat arbete viktigt för barnen. Detta belyses vidare i hur ett indirekt arbete tillsammans med andra sociala insatser eller med familjer och

nätverk kan möjliggöra ett inflytande över barnen. Har man ett systemtänkande som socialarbetare följer bland annat att man som socialarbetare samspelar i olika nätverk som har koppling till klienten samt till kollegor och andra sociala myndigheter (Payne 2005).

En viktig poäng med systemtänkandet är acceptansen av det ömsesidiga beroendet mellan individ och omvärld. Det som systemteorin är intresserad av är vad som händer här och nu och hur strukturen och funktionen hos individer förändras och förnyas i samspel med omgivningen (Öquist 2008). Med ett sådant tänkande är synen på sociala problem ekologiskt, det vill säga problem betraktas som en del i social interaktion. Det är viktigt att tänka på att när man ska ingripa i en social interaktion bör man räkna med att problemet kan komma att förändras under interventionen (ibid).

Systemteoretikern Peter Sange (hämtat ur Öquist 2008, s.11) pratar om ett annat sätt att tänka och att inte se skilda delar utan istället helheter. Sange menar att individen inte ska ses som en hjälplös bricka i ett spel utan människan ska ses som en aktiv deltagare som själv skapar sin verklighet. Att tänka system hjälper socialarbetare att hantera känslor av hjälplöshet, det gör det möjligt att se bakomliggande strukturer i svåra situationer.

HVB-hemmet betraktas som ett tryggt system enligt intervjupersonerna för de ensamkommande barnen och kan liknas vid Paynes (2005) resonemang om att ett gemensamt arbete mellan klienten och socialarbetaren är av stor vikt detta för att klienterna ska få möjligheten att förbättra sig själv samt sin omgivning. Klienter kanske inte besitter de färdigheter som behövs för att de ska bete sig på ett bra sätt i olika situationer. Det är därför viktigt att uppmärksamma att den miljö klienterna lever i kan vara av stor betydelse och anledning till deras beteende. Enligt systemteorin bör olika arbeten integrera andra insatser för individer med andra insatser som också inbegriper familjer, närsamhälle och andra sociala myndigheter. Anledningen till detta är för att se hur personliga och sociala faktorer samverkar

med varandra i syfte att hjälpa individer att bearbeta sin sociala omgivning samt sina reaktioner på omgivningen i fokus med att de ska leva ett mer harmoniskt liv. Risker med att anlägga ett systemteoretiskt synsätt är att teorin i sig är allmängiltig och kan förklara allt genom att helt enkelt påvisa att allt relaterar och påverkar varannat, såväl på individ- som strukturnivå. Detta i sig kan leda till triviala och nästa intetsägande analyser och på ett nästan raljant vis uppge självklarheter och enkla samband som förklaring till olika ibland komplicerade sociala problem. Vi är medvetna om denna begränsning och har därför valt att hantera detta genom att använda oss av begreppet empowerment sett ur ett systemteoretiskt perspektiv och på detta sätt införliva ett mer handfast analysverktyg. Systemteorin har inte något intresse av förändringsarbete utan är en teori som förklarar rörelser mot status quo varför empowerment som verktyg i detta fall är kompletterande till systemteorin genom att frigöra denna bundenhet på såväl individ som gruppnivå (Lee, 2001 s. 31).

3.3 Empowerment

Payne (2015) beskriver att intentionen med empowerment är att hjälpa klienter att få kraft att fatta egna beslut samt agera utifrån sina egna beslut, detta genom att minska konsekvenserna av personliga och sociala hinder som står i vägen för beslut och handlingar. Socialarbetarens intentioner är enligt Lee (2001) att förbättra klientens förmåga och självförtroende när det kommer till att använda sin makt samt återge makten till de klienter som saknar det.

Definitionen av empowerment enligt Adams (2003) innebär att individer eller grupper genom empowerment själva kan ta kontroll över sina egna omständigheter, och genom detta uppnå sina egna mål. På detta sätt kan de arbeta mot att hjälpa sig själva och andra med att maximera sin livskvalité och situation menar (Wright Nielsen, 2015).

Med hjälp av empowerment kan socialarbetaren utforma hjälp och allianser som ger klienten en möjlighet att förstå och förändra sitt liv (Payne 2015). Adams (2003)

stödjer Payne's resonemang om att empowerment är en teori som ger socialarbetaren en möjlighet att arbeta med antiförtryckande värderingar och på detta sätt forma allianser med förtryckta individer i samhället. Payne (2015) som specialiserat sig på empowerment inom socialt arbete, menar att socialarbetare använder sig av empowerment genom att ge makt till klienter som saknar sådan och detta för att de ska kunna styra sina egna liv utifrån sina egna förutsättningar. Dessutom är empowerment en socialt demokratisk praktik som kombinerar klientens förmågor att övervinna hinder och nå sina mål samtidigt som de får tillgång till sociala tjänster och social rättvisa (ibid).

Empowerment som teori syftar till att förbättra klientens situation och har ett demokratiskt mål genom att tonvikten ligger på att stärka människors kontroll och makt över sina egna liv (Payne 2015). Det är viktigt att påtala att empowerment inte handlar om att försöka ändra eller få till social rättvisa eller social förändring utan främst till att klienter ska kunna dra fördelar och välbefinnande trots dessa (ibid).

Alla klienter klarar inte av möjligheterna som empowerment kan ge och socialarbetares försök med hjälp av empowerment riskerar att göra klienterna besvikna eller vilseledda angående deras möjligheter att stärka deras inflytande menar (Payne 2015). Mycket skadade eller institutionaliserade klienter kan visserligen uppnå en bättre självkontroll och makt genom empowerment, men exempelvis terapeutiskt arbete kan också gynna dem (ibid).

4. Metod och metodologiska övervägande

4.1 Val av metod

Vi har valt kvalitativ metod och har samlat in våra data med hjälp av semistrukturerade intervjuer. Vår ansats är kvalitativ och är lämplig att använda då våra frågeställningar ska fånga socialarbetares upplevelser och uppfattningar (Lind 2014). Vi är intresserade av hvb-personalens upplevelser och uppfattningar kring samverkan och dess betydelse för integrationen av ensamkommande barn. Vi anser att det är lämpligt med intervjuer, i vårt fall semistrukturerade intervjuer. Semistrukturerade intervjuer innebär att vi ställer öppna frågor där de intervjuade har möjlighet att svara på frågorna utifrån sina egna erfarenheter och upplevelser (Ahrne & Svensson, 2011). Detta i sig gör att det finns utrymme för oförutsedda svar, svar som vi som uppsatsförfattare inte har tänkt på (Bryman, 2011). Våra intervjuer har varit 1 timme och 10 minuter långa.

4.1.1 Ansatsens förtjänster, begränsningar & tillförlitlighet

Det finns en större flexibilitet med att använda sig av kvalitativ metod menar (Ahrne och Svensson 2011). Förtjänsterna är att vi kommer nära våra intervjupersoner och deras upplevelser (Ahrne & Svensson 2011). Trovärdighet är speciellt viktigt för kvalitativ forskning och skapas på helt andra sätt än i kvantitativ forskning menar (Ahrne & Svensson 2011). Det sätt med vilket vi uppnått trovärdighet är genom transparens, att vårt tillvägagångssätt går att följa. En risk ligger i att vi båda har arbetat inom socialtjänsten och har träffat på ensamkommande barn. Detta belyser vi ytterligare i avsnittet om förförståelse och att detta skulle kunna påverka vår studie genom att våra uppfattningar färgar materialet.

En förtjänst med kvalitativa metod och att använda sig av semistrukturerade intervjuer som verktyg att samla in data är att vi får in material som är relativt fritt berättat utifrån intervjupersonens upplevelser och erfarenheter. Intervjupersonerna ger oss helt enkelt sin uppfattning och sina upplevelser genom kvalitativ metod. Begränsningar med denna metod är att vi genom våra utförda intervjuer inte

kommer att kunna generalisera resultatet över population. Vi har intervjuat sex personer som arbetar eller har arbetat med ensamkommande barn. Detta innebär att vi har valt bort andra intervjupersoner som troligtvis har andra erfarenheter och berättelser (Bryman 2011).

En annan begränsning är intervjuareffekten, det vill säga sätt på vilka vi som intervjuare har påverkat intervjupersonen genom formulering av våra frågor och följdfrågor samt respons på intervjupersonens svar (Ahrne & Svensson 2011). Vi har hanterat detta genom att ha det i åtanke när intervjuerna genomfördes och låta intervjupersonerna berätta fritt och inte leda dem i någon riktning. Vid formulering av vår intervjuguide hade vi vår förförståelse i åtanke samt höll oss till frågor som knöt an till vårt syfte. Det som vidare är av stor vikt är forskarens ärlighet, noggrannhet samt opartiskhet till deltagarna (ibid). Vår opartiskhet är något vi har funderat över i denna intervjustudie i och med att vi har haft ett snöbollsurval där respondenter initialt plockats ut från våra kontaktnät. För att motverka denna bias så har vi ställt samma frågor till alla intervjupersoner samt haft en spridning av personer då vi har två vitt skilda nätverk. Vi anser därför att detta inte är något som påverkar vårt material, men tycker att det är värt att lyfta i samband med denna metodgenomgång.

I denna intervjustudie anser vi att vi har uppnått tillförlitlighet genom att visa på transparens i vårt genomförande där vi har förklarat hur intervjuerna gått till samt hur vi kodat vårt material. Vi har valt att använda oss av kriterier *äkthet* och *tillförlitlighet* som är knutna till kvalitativ metod (Bryman 2011). Vi anser att vi har uppnått tillförlitlighet genom att frikoppla intervjupersonernas påståenden från dem själva för att sedan knyta dem till de mönster och teman som växte fram under kodningen. Slutligen knöt vi an dessa teman till vårt teorival och tidigare forskning och på detta sätt kan vi dra slutsatser om vårt material och uppnå tillförlitlighet (Widerberg 2002). *Pålitlighet* i denna intervjustudien innebär så som (Bryman 2011) tar upp att vi säkerställt att vi i studien skapar en fullkomlig och tydlig beskrivning av alla delar av forskningsprocessen- detta innefattar

problemformulering, respondenter, fältanteckningar, intervjuutskrifter, analys av data m.m. vi har bifogad intervjuguide, informationsblad och redogjort för hur vi har gått tillväga med analysen av empiri och hur teorin har använts på så sätt ökar tillförlitligheten i uppsatsen.

4.2 Urval

Vi valde till att börja med ett målinriktat urval då vi är intresserade av hur personal på hvb-hem upplever och erfar samverkans betydelse för integrationen. Detta innebar att vi ringde runt och mailade ut vårt informationsbrev till olika hvb-hem i Skåne. Anledningen till att vi avgränsat oss till Skåne är praktiska skäl då vi insåg att vi inte hade tiden till att åka runt i resten av Sverige och intervju, samt att vi inte ville göra intervjuerna per länk av praktiska orsaker, såsom dålig internetanslutning och svårigheter att spela in intervjuerna på grund av detta. Vi insåg snart att ett målinriktat urval inte skulle bli ett fruktbart sätt för oss att få respondenter att intervju. Dels då vi inte fick några svar trots att vi personligen ringde upp föreståndare på hvb-hemmen, dels att vissa till och med var negativt inställda till tidigare studenter som intervjuat dem, och att de nu hade en intern policy om att inte göra intervjuer något mer.

Vi beslöt därför att ändra strategi och valde ett snöbollsurval istället. Detta innebar att vi sökte bland våra egna kontakter och bekanta som arbetar eller har arbetat med ensamkommande barn på hvb-hem. Bryman (2011) beskriver detta som ett slags bekvämlighetsurval, där man som uppsatsförfattare ser till att få kontakt med respondenter där de valda personerna kommer vara relevanta till studiens problemformulering samt frågeställningar och sedan använder dessa respondenter för ytterligare andra respondenter.

Detta sätt gav oss flera intervjuer på kort tid och innebar att vårt nätverk också skötte rekryteringen av lämpliga respondenter. Vi tillfrågade våra intervjupersoner om tips och information om andra att intervju, och fick på så sätt lättare ett ja till intervju. Snöbollen rullar helt enkelt vidare av sig själv.

Lind (2014) belyser att urvalsfrågor får en annan roll i kvalitativa undersökningar. Det är av stor vikt att underlaget som man väljer att identifiera är relevant och rikt på empirisk information som möjliggör för syftet och frågeställningarna att bli besvarade. Vi har därför valt ut sex personer som arbetar med ensamkommande barn samt har bred kunskap kring målgruppen för att de i vissa fall arbetat som kontaktpersoner åt samt haft en lång och daglig kontakt med barnen.

4.3 Genomförande

Det var på förhand svårt för oss att bestämma hur många intervjuer vi skulle göra då det sällan räcker att intervjua ett par personer för att få ett material som är relativt oberoende av enskilda individers personliga uppfattningar (Ahrne & Svensson 2011). Men redan om man intervjuar sex till åtta personer ur en särskild grupp ökar möjligheten till ett relativt oberoende material.

Vi intervjuade sex personer som arbetar eller har arbetat med målgruppen och valde att dela upp intervjuerna emellan oss. Intervjupersonerna fick själv bestämma var vi skulle träffas och vid vilken tid. Att vara två när man intervjuar kan vara fördelaktigt då den ena kan koncentrera sig på att ställa frågor medan den andra antecknar enligt (Ahrne & Svensson, 2011). Vi valde dock bort detta men detta har varit till fördel för vårt material anser vi då vi innan gemensam diskussion kunnat bilda oss en egen uppfattning om materialet samt att vi lyssnade igenom varandras intervjuer och kunde på detta sätt kompensera att båda inte hade förstahandsinformation. Att dela upp intervjuerna gav oss möjligheten att vara effektiva och samla in ett stort material på kort tid.

Vi valde att spela in intervjumaterialet på våra mobiltelefoner. Vi bad om samtycke till inspelning innan varje intervju och förklarade att det inspelade materialet endast skulle användas till vår studie samt att intervjupersonerna skulle anonymiseras. Vidare valde vi att inte visa vår intervjuguide för intervjupersonerna varken före eller efter intervjuens gång för att de själva skulle kunna berätta om sina upplevelser

och erfarenheter. Detta övervägdes efter att en tillfrågad person bett om att få se intervjuguiden innan intervjun och därefter hörde av sig och hade ändrat sig och inte längre ville ställa upp.

Vi valde att göra de flesta intervjuerna i olika tysta samtalsrum på bibliotek och Campus Helsingborg så långt det gick för inspelningen skulle bli bra, men också för att vi ville undvika formella miljöer som kontor kan vara. Vi märkte nämligen att de intervjuer vi höll på intervjupersonernas kontor blev en aning formella. De ville inte berätta fritt utan ville att vi skulle ställa frågor för att sedan svara på just de frågorna. Vi fick jobba mer med intervjuteknik och mellanmänskliga kompetenser som (Ahrne & Svensson, 2011) menar bör göras i denna situation. Detta innebar att vi fick ställa fler följdfrågor samt omformulera frågorna ett flertal gånger och betydligt oftare än vi fick göra i vanliga samtalsrum, där vi upplevde att det räckte med följdfrågor samt att bekräfta intervjupersonen för att få ett bra flyt i intervjun.

Under intervjuerna så upplevde vi att det var viktigt att vara tyst då detta i sig gav intervjupersonen chans till djupare reflektion samt självbestämmande över vilken information som de ansåg var viktig att förmedla. Det gav intervjupersonen en bättre chans att välja riktning på intervjun än om vi direkt efter ett avslutat svar skulle ställt en fråga och på så sätt avbrutit deras svarssammanhang.

Vi bestämde tidigt att lyssna på, transkribera och analysera de intervjuer vi hade redan till att börja med. Detta gjorde att vi på en gång fick en uppfattning om vad intervjumaterialet innehöll och kunde se vilka delar vi behövde få in mer data kring. Detta gjorde att vi vid nästa intervju kunde betona dessa delar och på så sätt få ett mer varierande material. Väl här så insåg vi, och upplevde, att vi kände igen svaren och svarsmönstren efter fem intervjuer. Vi resonerade kring om fler intervjuer skulle kunna ge oss något helt nytt och valde att göra en sjätte intervju för att vara på den säkra sidan. Vi upplevde så att säga en mättnad i det analyserade materialet

och det är bara genom att varva analys och intervjuer på detta sätt som en sådan effekt kan uppnås (Ahrne & Svensson, 2011).

4.3.1 Kodning

Vi har valt ett empirinära förhållningssätt, vilket innebär att man hämtar teman från det empiriska materialet, i det här fallet våra intervjuer. Primärmaterialet inför vår kodning uppgår till ca 60 sidor efter att vi har transkriberat varje intervju. När vi har transkriberat har vi valt att inte ta med småljud som harklingar och dylikt samt upprepningar av det som tidigare framkommit i intervjumaterialet. Däremot har vi i samband transkriberingen valt att anteckna i marginalen på vilket sätt saker uttrycks. Vi har använt oss av öppen kodning som enligt Bryman (2011) är en process som går ut på att bryta ner, studera samt kategorisera data. Detta gjorde vi genom att ta ut begrepp i intervjuerna och därefter gruppera och omformulera dem till kategorier (ibid). Vår analys bygger på de teman som har vaskats fram i denna kodning. I analysen exemplifierar vi sedan med citat från intervjuerna och kopplar dem till våra teoretiska begrepp (Widerberg 2002).

4.4 Förförståelse

Vår förförståelse i ämnet sträcker sig till att vi som sommarvikarierande socialsekreterare på ekonomiskt bistånd har mött ensamkommande klienter. Dessutom omfattas även vi av den mediala bilden, särskilt i kvällspressen, av de ensamkommande barnen och integration. Vi har upplevt denna bild som rätt negativ och inte särskilt rättvisande, inte minst med tanke på att det är barn som under svåra livsomständigheter kommit hit på egen hand. Detta antagande från vår sida om att, en upplevd negativ medial bild, skulle påverka socialarbetarnas arbete och inställning till de ensamkommande barnen, gjorde att vi med stor förvåning mötte ett otroligt engagemang och stor eftertanke hos våra intervjupersoner, både vad gäller omhändertagande och det praktiska vardagliga jobb de gör tillsammans med sina klienter. Att denna förförståelse påverkat vår studie, eller vårt resultat, i någon mån ser vi som en möjlighet, men vi upplever samtidigt att den möjligheten inte överskuggar vårt material då vi ställer det i belysning av teori och tidigare

kunskapsläge i vår analys. Vi har hanterat förståelsen genom att aktivt prata om den, och på detta sätt vara medvetandegöra den i samband med vårt arbete.

4.5 Arbetsfördelning

Vi har delat upp de sex intervjuerna och intervjuat vars tre personer samt transkriberat intervjuerna separat men kodat dem tillsammans.

Vi har haft huvudansvar för olika delar av uppsatsen och skrivit om de delar som vi haft synpunkter på gemensamt. Vi har gjort analys och resultat gemensamt på grund av att få input från varandra samt för att kunna diskutera analysen och på detta sätt få fram en mer dynamisk analys.

5. Forskningsetiska överväganden

Vi förklarade för intervjupersonerna att intervjun skedde på frivillig basis och att de närsomhelst kunde välja att avbryta intervjun och sin medverkan. Detta för att uppfylla *informationskravet* samt *samtyckeskravet* där de som medverkar har rätt att bestämma på vilka villkor och hur länge de medverkar. Här valde vi att inhämta detta samtycke muntligt innan intervjun genom att försäkra oss om att de läst informationsbrevet samt påminna intervjupersonerna om samtycke ytterligare genom att muntligen gå igenom informationen innan intervjun påbörjades.

Vi underströk att det inspelade materialet skulle anonymiseras samt att det skulle endast användas till c-uppsatsen och därefter förverkas, samt att vi var de enda som hade tillgång till det inspelade materialet (Ahrne & Svensson 2011). Vi upplyste också intervjupersonerna om att de om de vill kan få ta del av den färdiga uppsatsen.

Vi är intresserade av de ensamkommande ungas integration, men har valt att intervjua socialarbetare istället för ensamkommande barn som utgör en utsatt klientgrupp och är under 18 år. De ensamkommande barnen är ofta i 15–17 årsåldern och en restriktiv hållning är att föredra av denna anledning (Råd och anvisningar 2018).

De ensamkommande barnen ska inte behöva utstå att frågas ut av studenter om sin situation, då en c-uppsats har ett begränsat forskningsvärde. Kalman & Löwgren (2012) menar att medveten reflektion kring vad forskningen i sig kan innebära för exempelvis deltagarna och samhället bör beaktas. Etiken blir alltså avgörande för hur man ska och bör handla i olika perioder av forskningsprocessen. Tonvikt bör ligga på forskningsdeltagarnas människovärde, självbestämmande och integritet och därför ser vi dessa som synnerligen viktiga etiska aspekter i vår intervjustudie och vid valet av intervjupersoner.

6. Resultat och analys

I det här avsnittet presenterar vi vårt resultat samt vår analys. I (bilagan 2) presenterar vi intervjupersonerna kort för att ge läsaren en bakgrund och uppfattning vad gäller personerna vi intervjuat.

Vi har strukturerat materialet utefter de tre kategorier vi fått fram genom öppen kodning. Vi presenterar lämpliga citat som stöd till vår analys samt kopplar till teorier och tidigare kunskapsläge när det är relevant. Vi integrerar således teori och empiri redan från början i detta avsnitt.

Vi är intresserade av att belysa och titta på hur socialarbetare på hvb-hem upplever och ser på samverkans betydelse för integration av de ensamkommande unga som kommer till Sverige. Vi har delat upp analysen i tre avsnitt. Dessa är kaos, nära relationer och individens förutsättningar.

Kaos avser socialarbetarnas berättelser kring vad som hände när många flyktingar samtidigt kom till Sverige 2015 och hur socialarbetare upplever detta och hur personalen på boendet upplever arbetet och samverkan påverkades av detta.

Vidare menar vi med kaos berättelser som innefattar och rör samarbetsprocesser mellan olika organisationer, aktörer och myndigheter som arbetar med ensamkommande barns integration och liv i det svenska samhället.

Med temat Individuella förutsättningar och samarbete avses socialarbetarnas berättelser om hur individuella förutsättningar hos de ensamkommande barnen påverkar samverkan mellan de olika aktörerna.

Med temat att återskapa nära relationer menar vi den närhet som vi identifierar finns i berättelserna mellan socialarbetarna och de ensamkommande flyktingbarnen.

6.1 Kaos – att få det att fungera

Under den här rubriken har vi valt att koppla till hvb-personalens berättelser om vad som hände med samverkan mellan olika aktörer som samverkar kring de ensamkommande barnen. Dessa berättelser kretsar kring vad som hände när många flyktingar kom till Sverige år 2015 och hur socialarbetare upplever detta, samt hur personalen på hvb-boendet upplever arbetet och hur samverkan påverkades av detta.

Vidare menar vi att detta är berättelser som rör samarbetsprocesser mellan olika organisationer, aktörer och myndigheter som arbetar med ensamkommande barns integration och liv i det svenska samhället. Vårt tema kaos ur ett systemteoretiskt perspektiv handlar om hur socialarbetare som individer påverkar varandra yrkesmässigt och organisationerna de befinner sig i, men också de ensamkommande barnens förutsättningar för en integration i det svenska samhället.

Ur ett systemteoretiskt perspektiv kan vi med facit i hand säga att samverkan mellan myndigheterna under flyktingvågen brast. Kärnan med ett systemtänkande är vikten av det ömsesidiga beroendet mellan individen och omvärlden. Det man vill belysa genom systemteorin är vad som händer här och nu och hur strukturen hos individen och samhället förändras och förnyas i samspel med omgivningen (Öquist 2008).

6.1.1 År 2015

Samtliga respondenter uttalar sig enhetligt om år 2015. Muhammed framförde med oro att det kom mycket folk på en gång och att ungdomarna inte hade möjlighet till boende och att de boende som fanns inte räckte till. Det belyses framförallt att själva samhället inte var förberett på detta.

Det kom jättemycket folk, ungdomarna hade ingenstans att bo.
Boendena räckte inte till. Samhället var inte förberett för att ta emot
så många på så kort varsel. Muhammed

Thomas instämmer med Muhammeds citat om kaoset som uppstod under år 2015.

Det fungerade bra under 2011–2012 då hade man mer kontroll över situationen och man kunde lägga ner tid och engagemang för var och en ungdom. Men några år efter 2015 när den stora flyktingkrisen in skedde så tappade vi konceptet eftersom det var så mycket ruljans, ungdomar fick flytta ut fast att de inte var redo för ett eget boende detta för att andra barn skulle flytta in. Thomas

Under år 2015 kom det 35 000 ensamkommande barn till Sverige (Konkurrensverket 2017). Socialarbetarnas ovanstående berättelser handlar om hur samhället rent generellt inte klarade av att hantera när så många människor kom till Sverige samtidigt men också hur samverkan mellan olika aktörer i sig påverkades av detta. Det var av stor vikt att en fungerande samverkan uppstod för att det gemensamma arbetet för de ensamkommande barnen skulle underlättas och integrationen skulle gynnas.

Det framkommer tydligt att flera olika myndigheter och aktörer är inkopplade i arbetet med de ensamkommande barnen och att alla aktörer har sitt särskilda ansvarsområde. Utgångspunkten är bland annat att ett gemensamt arbete ska fungera för att integrationen av de ensamkommande ska gå i rätt riktning (Socialstyrelsen, 2013). Andra forskare stämmer in i Socialstyrelsens resonemang kring samverkan. De redogör för Migrationsverkets riktlinjer som framhåller att en framgångsrik mottagning och integration alltid beror på ett fungerande lokalt samarbete mellan alla inblandade aktörer (Wimelius, Eriksson, Isaksson och Mehdi 2017).

Vi har valt att nämna samarbete som begrepp flertal gånger för att belysa att detta är en viktig aspekt i interaktionen med andra aktörer, för att en framgångsrik integration av de ensamkommande barnen ska ske. Har man ett gemensamt arbete med alla aktörer runt omkring kommer detta att resultera i att barnen har ett

inflytande över sig själva som aktörer och personalen över dem. Payne (2005) skriver att ett gemensamt arbete mellan de olika systemen samt subsystemen bland annat klienten, socialarbetaren samt externa aktörer är av stor vikt detta för att klienten ska få möjligheten att förbättra sig själv samt sin omgivning.

Intervjupersonen Sara berättar om samverkan och hur hon ser på samverkan mellan olika insatser i samhället.

Om alla samarbetar så kan alla hjälpas oss med ungdomens problematik eventuellt skolgång. Problemet är att det inte alltid har funkat vilket gjorde det väldigt svårt för arbete med ungdomen. En sak som inte heller fungerade var att socialsekreterarna slutade hela tiden och ungdomen kände sig sviken som fick börja om från början och öppna sig för en ny person och lära känna en till. Sara

Thomas upplever samma sak när det kommer till samverkan och väljer att lyfta upp problematiken kring detta.

Det är självklart att det är viktigt att alla jobbar för samma mål men problemet är att alla jobbar åt olika håll. Ingen lyssnade på oss på boendet. För att man ska lyckas i integrationen ska alla länkar jobba tillsammans för detta och inte ensamma men det är väldigt svårt i en sådan situation då vi alla har våra uppgifter och beslut att ta, svenska myndigheterna ser ut som de gör just nu och då får man nog bara låta det vara på det viset. Thomas

Detta leder till hur socialarbetarna också uppfattade situationen som kaosartad både rent generellt i samhället men också genom att socialtjänst med flera aktörer i början av 2015 som system och struktur inte var upplagt på ett sätt som gjorde att det klarade av att placera ungdomar och hantera dem vilket ledde till att socialarbetarna upplevde kaos. Detta resulterade i att hvb-hemmen, god man,

socialtjänst och vården inte var förberedda på ett sådant stort mottagande och samverkan mellan aktörerna blev därför också lidande, (Konkurrensverket 2017).

Det är intressant att se hur intervjupersonerna uttalar sig om samverkan. Det framkommer av några intervjupersoner att samverkan började fungera när alla olika aktörer fann sina platser och roller i interaktionen med de ensamkommande barnen. Eftersom flyktingvågen kom väldigt oväntad så var inte samhället förberett på detta och då hann inte heller myndigheterna med.

6.1.2 Gode mäns arbetsinsats

God mans centrala uppdrag är att representera barnet i olika sammanhang, det är en viktig person för barnet som ska hjälpa barnet att genom hela ansökningsprocessen, tanken är att denne både ska vara ett stöd och en medmänniska, men även se till att barnet får all den hjälp det har rätt till. En god man ska arbeta som en slags samordnare som ska finnas där för barnet i alla sammanhang. (Fälldin & Strand 2010)

I socialarbetarnas berättelser återkommer utsagor om god mans roll för de ensamkommande barnen. De berättar hur de upplevde de gode männens arbete när flyktingvågen kom. Berättelserna är liknande och handlar om att de gode männen inte hade erfarenheten, tiden, samt att det inte fanns tillräckligt med gode män. Detta ledde till att socialarbetare upplever slitningar och frustrationer i sitt arbete med de ensamkommande barnen.

Speciellt när vågen kom då var det inte tillräckligt med gode män. Det kunde ta lite längre tid innan de fick en god man. Många hade många klienter och då hann inte med sitt arbete. De hade oftast ett annat arbete än bara det. Det var rätt så stora frustrationer emellanåt. Jolanda

Kalle instämmer med Jolandas resonemang kring gode mäns arbete med de ensamkommande flyktingbarnen.

Så det är många vuxna som är inne i deras liv så där är det extremt viktigt att vuxna tar sitt ansvar och har en bra kommunikation, där kan det ofta bli problem med godemän som inte gör det de ska och tar inte sitt ansvar eller som inte ställer upp för ungdomen. Kalle

Brunnberg et.al (2012) belyser liknande problem som socialarbetarna upplevt vad gäller god man i relation till de ensamkommande barnen. Det framkommer bland annat att det tar lång tid att utse god man, att det är oklart vilka uppgifter och befogenheter den gode mannen har samt att det är stora skillnader i hur olika gode män utför sina uppdrag och att de gode männen har alltför många uppdrag. Detta leder till att socialarbetare inte kan samverka med de gode männen till fördel för barnen och kompenserar detta genom att träda in istället för dem.

Det dagliga arbetet på hvb-hemmet handlar inte bara om praktiska saker utan även om att arbeta med individer och arbeta för att få dem att passa in i den rådande sociala ordningen. Socialt arbete är inriktat på människors sociala relationer och dess sociala nätverk. Socialarbetarna vi intervjuat på hvb-hemmen vill att de ensamkommande barnen ska integreras med varandra och i det svenska samhället. De menar att de ensamkommande barnen då får uppleva att de är en del av samhället och på så sätt kan dessa barn känna att de är beroende av sin omgivning och att de kan se att de kan uppleva en större trygghet och kunna dra fördel av detta. Många av intervjupersonerna upplever att samarbete med godemännen inte fungerar och att godemännen inte heller vet vad uppdraget eller hur engagerade de ska vara i arbetet med de ensamkommande barnen.

Vi kunde se vilka som var erfarna gode män och vilka som inte var erfarna och bara gjorde det för att ha ett jobb och pengarna.

Muhammed

Det som socialarbetarna upplevde som kaos kan ha varit bristen på erfarenhet hos andra aktörer, t.ex. hos de gode männen, orsakat av att det kom många ensamkommande barn på en gång. Detta resulterade i att socialarbetare i vissa fall fick ta över gode mäns uppgifter eller söka sig till exempelvis andra aktörer såsom socialjouren för hjälp (Brunnberg et.al, 2012).

De gode männen har inte adekvat utbildning och även om de har utbildning så är inte denna utbildning särskilt inriktad på ensamkommande barn och vilka befogenheter de har för just dem (Rimsten 2006). Frågan uppstår då om den gode mannens utbildning inte är särskilt inriktad på ensamkommande barn hur ska då denne kunna arbeta med ett empowerment synsätt? Om socialarbetaren arbetar utifrån empowerment kan hen utforma hjälp och allianser som ger klienten en möjlighet att förstå samhället och sitt liv och därefter möjligheten till att förändra sin situation (Payne 2015).

Intervjupersonerna beskriver kaoset som uppstod under tiden de arbetade med de ensamkommande barnen som problematiskt. Det är av stor vikt att förstå att detta har att göra med många saker som skapar kaos exempelvis hög arbetsbelastning, stress, tålamod, brist på tid, sjukskrivningar, erfarenhet, samt stor ankomst av nyanlända.

6.1.3 Socialsekreterare arbetsbelastning

Intervjupersonerna upplevde och berättade att både de ensamkommande barnen och socialsekreterarna påverkades av den stora ankomsten av människor år 2015. Detta leder i sin tur till att individerna på båda sidor är missnöjda då arbetsbelastningen är för stor. Johansson (2006) menar att det ofta saknas tid och resurser för att adekvat hjälpa sina klienter samt att detta ofta är förutsättningarna som socialt arbete får bedrivas under.

Det som brister är att de inte träffar ungdomen. Jag har upplevt det som bättre och bättre... socialsekreterarna blev inkörda i sin roll och antalet ungdomar minskade. De hann inte med i början det kunde gå ett år innan de träffade ungdomarna. Love

Intervjupersonerna beskriver att ett samarbete mellan socialsekreterarna, personalen på boendet och de ensamkommande barnen hjälper ungdomarna att integreras i det svenska samhället. Här kan man dock se att i början av år 2015 var socialtjänsten hårt belastad vilket resulterade i att samarbetet inte fungerade. Men att det efter ett tag började ta form och fungerade mycket bättre efter att socialarbetarna (socialsekreterare, hvb-personal etc.) hittade sina roller. Detta får anses ha lett till fler möjligheter och bättre förutsättningar för ensamkommande barnen.

Ett nära samarbete mellan personalen på boendet, socialsekreteraren och god man ökar välbefinnandet för de ensamkommande barnen och minskar då på konflikterna mellan olika aktörer. Vi har tidigare i inledningen synliggjort att systemets alla aktörer bör samarbeta med varandra för att samverka kring det ensamkommande barnet ska komma till stånd. Det ger bättre förutsättningar för att en lyckad integration också sker.

Jolanda berättar att situationen var pressad och att socialtjänsten inte hann med. Flera andra socialarbetare berättade att myndigheterna blev tagna på sängen och detta påverkade såväl socialtjänstens personal i form av stress och sjukskrivningar som de ensamkommande i form av missnöje.

Likadant med socialtjänsten. De hade mycket arbete och hann väl inte följa upp som man borde göra. Det var rätt så stora frustrationer emellanåt. Det var väl mest att de hade blivit placerade på ett ställe, och jag tror att deras socialsekreterare betydde något. Det var en person som fanns i deras nätverk. Som hade tagit över ansvaret, och

kommit och placerat dem på boendet, men hann då socialtjänsten inte med uppföljning och komma och träffa dem, eller lyssna på dem så kände de sig bortglömda. Det blev bättre sen när vågen hade lagt sig men man hade nog inte räknat med att det skulle bli som det blev. Jolanda

Denna situation i sig ledde till att de ensamkommande barnen blev utlämnade men flera av socialarbetarna berättade att då de själva gick in och stöttade upp tills systemet hade stabiliserat sig något. Det är inte alltid barnen som ska anpassa sig efter hur systemet är uppbyggt menar Payne (2015) och särskilt inte då det brister som i detta fall då kaos rådde. Här ser man att det var socialarbetarna på HVB-hemmen som ändrade sin position för att gynna de ensamkommande barnen. Vi menar vidare att då arbetsbördan lättar så utvecklas det också andra och bättre förutsättningar för allianser mellan de ensamkommande barnen och exempelvis socialsekreterarna på socialtjänsten på ett personligt plan. Finns det tid att träffa barnen då finns det också tid att samverka med och stödja dem.

Derluyn & Broekaert (2008) ger stöd åt Jolandas citat om att de vuxna som befann sig bland de ensamkommande barnen var viktiga personer. Socialarbetarna är de personer som barnen har mött för första gången under sin tid i Sverige. Det är där de får det sociala stödet. I Derluyn & Broekaert (2008) studien tillfrågades barnen vad de själva upplevde med personalen på boendet och andra aktörerna framkommer det att de flesta barnen uppskattade all information och stöd som personalen erbjöd dem.

Kohli (2011) förstärker ovanstående resonemang och påvisar att det är viktigt att ha en pålitlig vuxen person i barnets liv. En trygg person i barnets liv kan ge dem förutsättningar att skapa ett meningsfullt liv och ge dem möjligheten att reflektera kring svårigheter de har mött på vägen samt ge dem möjligheten att ta egna beslut. Adams (2003) belyser att empowerment i vissa avseenden kan handla om att man som socialarbetare finns där för de ensamkommande barnen och ger dem den

trygghet och närhet de behöver. På det viset får de ensamkommande barnen en pålitlig person i sina liv. Empowerment talar ofta om att man bör arbeta med barnet i den utsträckningen att socialarbetaren ger de makten över deras liv men som nämndes ovan räcker det i vissa fall att man bara finns där för barnen utan att göra saker åt dem (ibid).

Socialarbetarna berättar att det är bra att kunna ha flytande roller för att detta ger en helhetsbild av hur individen, det ensamkommande barnet har det. Att det är viktigt att upprätthålla goda kontakter med andra aktörer och ta initiativ till dessa för att kunna få en uppfattning om helheten. ”Spindeln i nätet” återkommer i många berättelser hos socialarbetare. Samverkan mellan olika aktörer bli lyckad och kommer till stånd när det finns ett intresse hos en aktör menar också Basic (2018) i detta fall socialarbetaren på hvb-hemmet som vill veta hur det går för klienten och vad som kan tänkas behövas utifrån en annan aktörs synvinkel.

Lite spindeln i nätet man hade ju trådarna överallt, och det är klart behövdes det, ta det bara att tillförordnad vårdnadshavare kanske hade huvudansvaret för den närmsta kontakten med skolan men kanske hade ett heltidsjobb som försvårade då var man ju med och ville veta. Pojken bodde ändå hos oss och kom tillbaka från skolan på kvällen man ville ju vara med och veta ändå. Man ville vara med överallt för att ha koll. Jolanda

I följande citat betonar Love att det är viktig att titta på vad arbetsgruppen på hvb-hemmet kan göra för de ensamkommande barnen men samtidigt kunna stiga ur och veta när en annan aktör behöver kopplas in. Att veta vilka som gör vad och där ens egen roll slutar.

Det är ju individuellt. Då får man leta lösningar i arbetsgruppen och sen om man inte kan göra något där får man ju kontakta sjukvården exempelvis. Man får hitta en väg. Man måste se vad man kan själv

och inte. Man får inte ta på sig något man inte kan, då får man hitta någon som kan. Love

Intervjupersonerna menar att det är viktigt att som socialarbetare i arbetet med klienter ha i åtanke att alla system är beroende av varandra. Detta innebär att när ett problem synliggörs som Love också påtalar menar vi att detta bör ses utifrån att hela systemet blir påverkad samt att problemet följaktligen bör betraktas som en del i en större social interaktion. I detta fall kan vi konstatera att samverkan går ut på att integrera nya insatser för individen som redan har andra insatser, detta inbegriper familjer, närsamhälle och andra sociala myndigheter. Anledningen till detta är för att se hur personliga och sociala faktorer samverkar med varandra i syfte att hjälpa individer att bearbeta sin sociala omgivning samt sina reaktioner på omgivningen i fokus med att de ska leva ett mer harmoniskt liv.

Sammanfattningsvis så var samhället oförberett och kom så småningom på fötter. Det var någonting nytt då. Hade vi haft samma flyktingström nu så hade vi klarat det bättre idag. Muhammed

Muhammeds berättelse om att mindre flyktingar kom till Sverige var ett sätt att beskriva hur samhället ändrades på grund av att detta men också fick bättre beredskap för framtiden. Jolanda menar vidare att organisationen ändrades efter de ensamkommandes behov.

Allting blir bättre och bättre och vi utökade till sist hade vi ju fasta psykologtider de kom regelbundet till boendet eller så kunde de åka till psykologens mottagning. De fick välja utifrån vad de tyckte kändes bäst och vad de orkade med. Så det var jättebra. Det var vårt huvudkontor som såg att behovet fanns och utformade detta. Då hade inte barnpsykiatri de resurserna. De var ju också överhopade men det utvecklades hela tiden efter behovet. Jolanda

Då klienter i något avseende ändrar sig eller sina behov eller som i detta fall vad gäller helt nya klienttyper som de ensamkommande barnen i viss mån var 2015, så får organisationen och socialarbetarna hjälp att anpassa sig (Payne, 2015). Här i Jolandas berättelse är det exempelvis organisationen som har anpassat sig efter klienternas behov av psykolog. De ensamkommande barnens känslor beaktas och de uppmuntras att ta tag i svåra bitar i sitt liv utifrån sina egna förutsättningar. Verksamheten skapar här förutsättningar för empowerment genom ett inkluderande förhållningssätt gentemot sina klienter menar (Tengqvist 2007). Detta genom att tillgodose de ensamkommande barnens behov på ett större plan. Kort sagt så kommer barnen i systemet att påverka organisationen som är ett subsystem och denna deras förutsättningar.

6.2 Individuella förutsättningar och samarbete

Under denna rubrik har vi valt att återge temat individens förutsättningar detta innefattar hvb-personalens berättelser om hur individuella förutsättningar hos de ensamkommande barnen och socialarbetare påverkar samverkan mellan de olika aktörerna inblandade kring de ensamkommande barnen. Det är barnets inställning såväl som socialarbetarens som påverkar hur väl samverkan eller insatser faller ut i slutändan. Detta tema sett ur ett systemteoretiskt perspektiv betonar fördelarna med en systemtänkande socialarbetare. Att arbeta tillsammans med andra kring ett mål är viktigt för systemteorin. Det är då man kan se hur ett arbete tillsammans med andra insatser och nätverk möjliggör ett inflytande över klienten. Ett gemensamt arbete är också en följd av systemtänkandet ett gemensamt arbete betraktar samspelet med olika nätverk som har ett samband med klienten och andra myndigheter (Payne 2005).

Med detta sagt så ska socialarbetaren även ha ett personligt intresse för samverkan, och det ensamkommande barnet ska ha ett driv för att samverkan och insatser ska falla väl ut. Systemteoretiskt sett så innebär detta att personliga och sociala faktorer påverkar varandra och i sin tur hur väl samverkan mellan de olika aktörerna faller

ut. Vad gäller empowerment som analysverktyg i detta tema så utgår det ifrån att det måste finnas ett engagemang hos båda parter för att samverkan ska lyckas.

Hessle (2009) påvisar att anledningen till varför det ställs höga krav på en fungerande samverkan i nätverket kring barnet är eftersom barnet möter så många myndigheter krävs det en bra samverkan mellan dem. Detta är bland annat på grund av att barnet ska gynnas av goda intentioner. Så gott som all hvb-personal som intervjuats beskriver samverkan som ett slags samarbete. Vi menar att detta görs då samarbete är ett närliggande begrepp (men också för att dess natur är interaktiv och samverkan ibland faktiskt kan ändra karaktär till att omfatta ett rent samarbete. Samverkan är ett interaktivt begrepp och dess betydelse pendlar beroende på vem och varför den utövas (Hjortsjö 2006).

Hvb-personalen har ett intresse av att underlätta för barnen i skolan och i andra kontakter med myndigheter varför de inser att ett samarbete också någonstans är grunden till samverkansprocesser men också till att forma allianser mellan barn och skola men även socialtjänsten exempelvis, för att även utanför hvb-boende kunna stödja och underlätta för de ensamkommande barnen.

Hvb-personalen ser barnen i en helhet där många relationer är viktiga för att barnen ska lyckas och integreras. Personalen har vidare i denna intervjustudie betonat vikten av att de ensamkommande barnen ska stödjas men att det är viktigt att barnet gör sådant det klarar av själv, samt att hvb-personal inte går och tar över och gör dessa uppgifter.

Det är viktigt att våga motivera dem att ta egna kontakter och boka tider. Vissa hade en längre väg att gå och vissa kortare och var mer självständiga. Man får tänka på att inte curla de för mycket och låta de våga ta egna initiativ, tonåringar är ju lite bekväma och lata så slipper de att göra saker så gör ju de gärna det. Jolanda

Jolanda och Muhammed menar också att barnen är individer och att vissa direkt visar fallenhet och talang för olika saker medan andra har en längre väg att gå. Förutsättningarna varierar för olika individer i gruppen ensamkommande flyktingbarn.

Vi menar att personalen genom att se vad barnen under egna förutsättningar klarar av samt genom att finnas där för dem och inte ta över olika situationer, arbetar med empowerment i hög grad. De arbetar inte bara för att stärka barnen i vardagsuppgifter men också som nedan genom att stärka dem i relation till andra människor och aktörer.

De ser dem alltså som individer men också som en del av skola, samhället mm. Lee (2001) menar att detta är en viktig del av empowerment i socialt arbete och att socialarbetare ska jobba på såväl individ- som gruppnivå för sina klienter. Hon menar vidare att socialarbetaren måste ha ett personligt ansvar och engagemang att frihetlig göra individen på ett individuellt plan men också i samhället. Författaren menar vidare att empowerment som inre process är någonting som är klienten förbehållet inte socialarbetaren. Det är endast klienten som kan vinna något på empowerment. Socialarbetaren ska endast hjälpa till och uppmuntra klienten, inte ta över (ibid).

Man kan ju samverka generellt för hela gruppen och sen kunna samverka kring varje individ och då handlar det om tid. Men att de olika aktörerna som finns kring ungdomen möts. Folk jobbar ju på olika sätt. Jag tror på det mänskliga mötet mer än på telefonsamtal så att man får bättre kontakt och har ett ansikte på varandra. Gå till skolan om du har ett boende i närheten. Det uppskattas både av lärarna men också av ungdomen. Det blir lättare för eleven och skolan att samtala då. Visa dig, följ med på möten till socialsekreteraren ta dig tid. Ta bara inte över. Love

Love betonar att samverkan är en interaktiv process och något som skapas på plats men bara för att samverkan existerar så behöver inte detta betyda att den är lyckad eller bra.

Jag har aldrig upplevt att det finns en regelbok för samverkan. Det skapas ju på plats. Det är viktigt men det betyder ju inte att det funkar bara för att du har den. Det finns inga regler. Love

Rönnols (2002) menar också att samverkan är en interaktion och kommer till när flera olika aktörer samlas kring en arbetsstrategi som man sedan tillsammans sammanställer till gemensamma mål och metoder.

Intervjupersonen Love menar att samverkan blir lyckad när alla aktörerna drar åt samma håll och har klart för sig varför samverkan behövs och tydliga målsättningar finns. Flera socialarbetare i vår intervjustudie menar detta och berättar att hvb-personalen ibland kan fungera som samordnare kring det ensamkommande barnet, dels för att vissa av dem var kontaktpersoner åt barnen, men också för att hvb-personalen ville veta och brydde sig om hur de ensamkommande barnen hade det. Vi menar att de inser att för barnet finns många bitar som ska falla på plats för att barnets situation ska fungera och då är individuellt ansvar och återkoppling viktigt.

Samverkan är rent generellt viktigt och återkoppling är extremt viktigt. Det är viktigt att det finns tid till samverkan och det är viktigt att folk förstår varför vi samverkar. Vad är målet? Har vi ett gemensamt mål? Det blir ju mycket upp till personen i de olika organisationerna. Love

Loves resonemang kring samverkan och återkoppling sammanfaller med systemteorin. Han menar att barnens situation inte kan lösas av en aktör utan snarare av flera aktörer som ska samverka och återkoppla till varandra, detta för att

möjligheten till att uppfylla de ensamkommande barns behov på ett gynnsamt sätt. Avslutningsvis är det viktigt att ännu en gång se deras situationer i helheter och inte i små delar (Öqvist 2008).

Sundqvist et al. (2016) belyser det personliga intresset hos socialarbetare angående samverkan. Förmågan att förstå varandra och de olika uppgifterna är också faktor för att en samverkan kan komma att lyckas. Nordström, et al. (2016) instämmer delvis i detta resonemang och påtalar om att en framgångsrik samverkan kommer till stånd när intresset för samverkan existerar hos aktörerna.

Intervjupersonerna belyser i intervjuerna att samverkan också påverkas av de ensamkommande barnens förutsättningar och personliga driv. Mohammed berättar att om den ensamkommande vill framåt och har ett driv så kommer lärarna också svara på detta och stötta och engagera sig. Läraren har ett intresse av att det ska gå bra för det ensamkommande barnet och ringer och återkopplar och skapar på detta sätt samverkan genom ett personligt ansvar och engagemang vilket Lee (2001) betonar är en viktig ingrediens för att empowerment ska komma till stånd och är viktiga för vad socialarbetare gör i praktiken. Värderar du som individ i en organisation eller myndighet samarbetet och samverkan högt så kommer du att engagera dig på ett personligt plan för att detta ska fungera och klienten i slutändan gynnas.

Det är inte så att skolan ber en ungdom att kom snälla till skolan och trycker på. Är det så att ungdomen är intresserad och utbildar sig så ger skolan allt möjligt. Vi har upptäckt att lärarna då har ansträngt sig. Jag har barn i den åldern så jag kan se skillnaderna hur pass mer engagerade lärarna är för att hjälpa dessa ungdomar. Om jag gör denna jämförelsen med egna barn. Så är det ingen av lärarna som har ringt hem och sagt snälla hjälp det här barnet. Muhammed

I vår studie menar de socialarbetare vi intervjuat att det är de individuella egenskaperna hos personerna på de olika myndigheterna som avgör om en lyckad samverkan kommer till stånd eller inte. Love uttrycker detta i nedanstående citat.

Vissa har ju samverkan i sin personlighet och andra inte. Gillar du att träffa folk, sitta och prata och dricka kaffe. Jag menar detta på ett positivt sätt. Vissa gör ju inte det. Love

Under intervjuerna framkommer det ett flertal gånger att fokus främst ligger på att socialarbetarna ska arbeta med individen för att stärka och förbereda hen inför framtiden i det nya samhället. Thomas, Muhammed och Kalle belyser att om inte engagemanget finns hos ungdomarna kommer de inte att lyckas i det nya samhället. Samtliga respondenter menar att man inte kan tvinga ungdomarna att vilja vara engagerade utan det är något som de själva måste arbeta med samt att det underlättar om de kan prestera på olika plan.

Enligt min erfarenhet så vill olika instanser och aktörer hjälpa ungdomen. Men då krävs de från ungdomen själv. Att prestera och visa framfötter. Muhammed

Att klienten är själv i empowermentprocessen är någonting som Lee (2001) lyfter fram. Det är bara den som söker frihet och makt som kan sätta igång och underhålla en empowermentprocess. Barnens individuella förutsättningar och vilja spelar således en stor roll för vilken hjälp de får tillgång till samt att det verkar vara så att engagemanget hos barnet speglar lärarnas engagemang och hjälp i vissa fall.

6.2.1 Samverkan med samhället

I intervjun med Love hittade vi en slags samverkan som inte framkommit i intervjuerna med de andra socialarbetare vi intervjuat. Det var en berättelse som rörde samverkan med samhället i den omedelbara närheten. Love berättade om att

en socialarbetare på hvb-boendet själv hade startat ett projekt för att engagera familjer och privatpersoner som stöttepelare för de ensamkommande barnen i samhället. Dessa familjer ställde upp på att träffa ungdomen en gång varannan vecka.

Det var väldigt lyckat. En kollega på arbetsplatsen drog igång projektet och fick en journalist att göra ett reportage. Då strömmade det in olika familjer och folk som ville ställa upp att träffa ungdomarna. Det var en driftig socialarbetare på boendet som drog igång detta. Vissa gick in hårt och vissa inte. Vissa klickar och andra inte såklart. Men man äter middagar ihop visar upp hur man bor och så får de ensamkommande läxhjälp av familjerna, bowlar och tar en promenad, pratar svenska. Det är ju mer sådant som behövs för denna målgrupp. Det är jätteviktigt att individer ställer upp men ska samhället göra det eller individerna. Love

Berättelsen är viktig i sammanhanget och vittnar om att individer på ett boende genom sina personliga egenskaper, t.ex. driftighet, kan skapa nya former av samverkan och engagera privatpersoner och familjer i närområdet. Detta menar vi är en betydelsefull del i de ensamkommande barnens integration. Andra aktörer, i detta fall privatpersoner, kan också hjälpa till. Engagerade medborgare som vill hjälpa barnen med det praktiska, såsom att träna det svenska språket, undervisa engelska, ge information om landets kultur samt introducera dem till andra personer ger också möjligheter för det ensamkommande barnet.

Derluyn & Broekaert's (2008) bekräftar ovanstående analys om betydelsen av att ha andra vuxna individer i det ensamkommande barnets omgivning. Som empowerment ur ett systemteoretiskt perspektiv kan man tydligt se en koppling till samverkan och förutsättningarna till självhjälp för barnet. Med hjälp av samverkan med andra myndigheter samt frivilliga privatpersoner ökar barnets

förutsättningar att skapa ett meningsfullt liv och ge dem möjligheten att stärkas som individer och självständiga medborgare i det svenska samhället.

6.3 Att återskapa nära relationer

Under den här rubriken har vi valt att redogöra vad vi menar med nära relationer med hjälp av HVB-personalens berättelse samt ur ett systemteoretiskt perspektiv. Vårt tema nära relationer ur personalens berättelser handlar om den närhet som vi identifierat finns i berättelserna mellan socialarbetare och de ensamkommande flyktingbarnen och som sträcker sig utöver den som ingår i en arbetsroll. Här menar vi att socialarbetaren ger av sitt engagemang utöver det som förväntas av dem som anställda socialarbetare.

Det systemteoretiska perspektivet ser individen som en del av ett system. Detta innebär för en lyckad integration att det är viktigt med goda relationer till andra personer i de ensamkommande barnens omgivning. Systemteorin belyser vikten av att kunna se helheten samt att individen i det rådande samhället är beroende utav varandra och omgivningen. För att en lyckad samverkan ska existera behöver man först och främst ha viljan till samverkan och ha goda relationer till andra aktörer kring det ensamkommande barnet. Det i intervjuerna som synliggjort temat är ett slags mönster kring relation och samverkan som i ett systemteoretiskt perspektiv bidrar till helhetssyn. Här har vi kunnat visa att för att det ensamkommande barnet ska känna tillhörighet och trygghet i det nya landet behöver vuxna socialarbetare på HVB-hem, såväl som andra aktörer som kan och vill, samverka med varandra. Analysen visar att empowerment i detta tema uteblir, t.ex. genom att de gode männen och socialsekreterarna inte hinner träffa de ensamkommande barnen och inte heller skapa en relation till dem.

6.3.1 Närhet eller distans.

Fler socialarbetare påtalar att en nära relation till barnen generellt är positiv men att det kan bli problematiskt i vissa situationer. Ungdomarna kan ibland se personalen som en nära vän istället för personal på boendet. Denna företeelse kan försvåra vid

de tillfällen när ungdomarna ska följa regler på boendet, när de t.ex. anser att de likaväl kan spendera sin natt med personalen istället för att sova. Dock framkommer det att den nära relationen övervinner nackdelarna, då den leder till att ungdomarna inte förblir arga länge utan kan gå in på sina rum och vara arga på personalen som sa ifrån men sedan möta personalen dagen efter och vilja prata med hen om sina problem. Den typen av relation underlättar för både personal och ungdom att diskutera ungdomens problem med varandra oavsett hur situationen tidigare såg ut.

Jag har en ungdom som ser mig som hans polare vilket gör det svårt i relationen, för han är ju uppe på natten för att umgås med mig. Det blir liksom svårt för då kan man tjafsa lite kring olika regler som finns på boendet och de vill gärna tänja gränserna. Och då blir han ju sur och går upp till sitt rum och kommer ner nästa dag som ingenting. Men skulle detta hända med en annan personal så skulle han inte prata med dem på veckor. Och det ser jag som en fördel eftersom han har det svårt med andra i personalgruppen men med mig kan han ändå prata efter en händelse. Kalle

Att socialarbetare och deras relation är viktiga för de ensamkommande barnen benämns också i Hessle (2009) avhandling. I studien påvisas att socialarbetare som möter de ensamkommande barnen anser att det är viktigt att de skapar en nära relation till sina barn och unga detta för att det ger de en stöttning till de unga på vägen mot sin etablering.

Med hjälp av nära relationer ger socialarbetaren klienten en möjlighet att förstå och förändra sitt liv (Payne 2015). I detta fall så har klient och socialarbetare en nära allians genom empowerment som hjälper det ensamkommande barnet att förstå att det trots meningsskiljaktigheter finns en person som den kan prata med oavsett vad som hänt tidigare och med annan personal där den nära relationen inte finns.

6.3.2 Syftet med HVB-hemmet.

Andra socialarbetare talar om syftet med varför de ensamkommande bor på ett HVB-hem. Det handlar om att de ska lära sig att klara sig själva med hjälp av personalen. Personalen ska med hjälp av olika verktyg bistå den unge att hantera skolan, fritiden, hälsan och kosten. Det framkommer av flera respondenter att man ska vara ett stöd i integrationen och visa för de ensamkommande vad det finns för aktiviteter, organisationer, föreningar samt stödja dem i etableringen för att de sedan själva ska förstå sig på hur samhället fungerar.

Som exempelvis att denna målgrupp är i stort behov utav en förebild och 'familj' för att de ska lyckas i livet och se ljuset i tunneln. Det är ju ungdomar som inte har någon familj i Sverige för de flesta iallafall då är det bara vi som finns för de och då är det viktigt att vi finns här för de och stödjer dem på vägen. Sara

En familj är en viktig komponent när det kommer till barns utveckling och beteende, det är familjen som ger många av verktygen för hur man anpassar sig i ett nytt samhälle (Wimelius et al., 2016). Socialarbetare som vi har mött påtalar ett flertal gånger om att tillit till en vuxen är viktigt för de ensamkommande barnen och att socialarbetare som arbetar på hvb-hemmet ska vara ett stöd för ungdomarna och ge dem verktyg att klara sig på egen hand. Barnen som har kommit till boendet har inte sina familjer med sig, utan har personalen på boendet som familj att förlita sig på. De förväntar sig i vissa fall att personalen ska agera som en förälder och detta innebär att de ensamkommande barnen också har medbestämmanderätt och att de kan agera på egen hand.

Sara belyser under intervjun att syftet med arbetet är att vara ett stöd för ungdomarna och hjälpa dem och ge dem styrka att göra saker på egen hand. Det var tydligt att personalen inte ville ta över ungdomarnas liv utan ge dem möjligheten till självständighet och hjälp till självhjälp, genom stöd och vägledning. Adams (2003) menar att de ensamkommande barnen som känner sig upplyfta och delaktiga

i sin tur kommer klara av att också motivera andra och sig själva i större utsträckning. De flesta socialarbetare som vi har intervjuat har uttryckt att boendet barnen bor i ska kännas som ett hem och vara familjärt samt att de ensamkommande ska kunna ha minst en vuxen som de kan lita på. Hvb-personalen ska också kunna lita på barnen, detta i sig gör att de ensamkommande barnen känner sig delaktiga och inkluderade. Det är en viktig ingrediens i empowerment (Lee, 2001).

Syftet med arbetet är att vara ett stöd i integrationen, inte göra saker åt ungdomarna utan vara ett stöd och vägleda de i deras vardag. Samtidigt som man ska visa att man är en vuxen dem kan lita på, boendet ska kunna kännas som ett hem och inte vara ännu en främmande plats för dem. Ungdomarna får stöd av personalen med att förstå sig på skolan, fritid, hälsa och kost, efter detta är tanken att de ska kunna klara sig själva när de flyttar ut. Sara

Empowerment har sitt ursprung i begreppet power som betyder styrka, och kraft men också makt. Personalen på boendet synliggör att deras syfte med arbete är att ge de ensamkommande barnen makten och styrkan att komma ut ur den maktlösheten de befinner sig i. Syftet är att genom empowerment kunna ge dem mer inflytande över sina liv och ge dem styrkan att motarbeta de krafter som håller dem nere (Askheim & Starrin, 2007). Utgångspunkten är, som tidigare nämnts, att stärka individen och gruppen på ett sätt att de får kraft att ändra de villkor som gör att de upplever sig befinna sig i en maktlös position (ibid). När de ensamkommande flyktingbarnen anländer till Sverige utan familj, eller kunskap om det nya landet, är det stor risk att de hamnar i en sådan maktlös position. Socialarbetarnas arbete på boendet förblir i detta fall att få igång processen och aktiviteter för deras etablering i Sverige som i sin tur leder till förstärkning av de ensamkommande barnens egna självkontroll. Det innebär att ungdomarna får större självförtroende, bättre självbild, större kunskaper samt färdigheter om det nya landet.

Som vi tidigare noterat har de ensamkommande barnen när de kommer till ett nytt land lämnat ett system som de redan kände till och kommer till ett nytt system som de ska lära sig att hantera. De ensamkommande blir en del av ett system när de kommer till Sverige. Det innebär att de som individer möter personal på hvb-hem som tillsammans med andra aktörer tillhör ett subsystem som ska arbeta för att ungdomarna ska känna tillhörighet till det nya systemet samt etablera sig i det svenska samhället.

Thomas beskriver de ensamkommande barnen som sårbara. Han berättar att i arbetet med barnen försökte man förbereda dem för samhället de nu lever i och försökte lära dem hur det rådande samhället fungerar, detta för att de skulle anpassa sig så fort som möjligt. Intervjupersonerna refererar till arbetet med ungdomarna som ett föräldraskap som vi nämnt i vår inledning till detta analysavsnitt. I arbetet med de ensamkommande barnen utvecklar socialarbetare vi intervjuat en så pass nära relation att man väljer att behandla dem som egna barn och inte som klienter som de endast möter på sin arbetsplats.

Vi försökte förbereda dem inför samhället genom att försöka anpassa de så fort som möjligt på bästa möjliga sätt, lära sig språket, normer och till och med lära de äta. Många av de visste inte hur man använde gaffel och kniv, de är så pass vana av att äta med händer så det är ju som att lära ett litet barn. Thomas

Det är konstaterat att stöd och vägledning från en vuxen är av stor betydelse (Adams 2003). Vi har tidigare benämnt att relationer är viktiga för de ensamkommande barnen, allt stöd och all vägledning är viktig oavsett hur man arbetar med detta. Några på boendet väljer att lära ungdomarna hur man äter med kniv och gaffel medan andra väljer att vägleda dem på andra sätt. (Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU), 2018) väljer också att belysa vikten av en nära relation till det ensamkommande barnet och påtala att ensamkommande barn själva lyfter betydelsen av vägledning, stöd och kontinuitet

men att de också önskar frihet till inflytande och självständighet i relation till vuxna (ibid).

Thomas utvecklar ett resonemang under intervjun där han uppger att relationen till barnen på boendet är positivt men att man inte alltid har eller kan ha en relation till alla barnen. Thomas redogör för att det är viktigt för barnen att kunna ha en frihet i sina roller då de är medvetna om att personalen på boendet finns där för dem, men att de själva får välja om de ville tala med personalen eller inte.

Vi tvingar oss inte på ungdomarna men de visste att vi fanns där för de, de som ville prata eller behövde hjälp kom genast till oss de som inte ville fick sin frihet. Thomas

Payne (2005) betonar att empowerment, som det beskrivs i ovanstående citat, är just en fråga om kunskap om att kunna förbättra klientens situation genom att ge verktyg till barnen och på så sätt stärka deras kontroll över sig själva, att de ensamkommande barnen ska känna att de har frihet och makt över sina egna liv. Detta synsätt bidrar också till att barnen kan motiveras till att ta eget ansvar och bygga självförtroende att vidareutvecklas i sociala sammanhang som starka och självständiga individer i ett större subsystem som utgörs av ett större samhällssystem.

Kalle beskriver nedan hur han ser på sitt arbete i ett större samhällsperspektiv.

Jag tycker att det är extremt viktigt eftersom vi har ett stort ansvar att forma många olika individer som förmodligen med störst sannolikhet kommer att vara kvar i Sverige de kommer bidra med enormt mycket till det svenska samhället. För mig känns det som en enorm stolthet och tycker att det är jätteviktigt och tycker att hela systemet påverkas. Kalle

Intresse och engagemang är en viktig aspekt i arbete med ensamkommande barnen, samt ett viktigt verktyg för att hjälpa till i vägledningen och relationsskapandet med dem. Kalle nämner att personalen på boendet ser arbetet med de ensamkommande barnen som något extremt viktigt då de också har ett stort ansvar att hjälpa till att forma dem som individer.

Sett ur Franzén (2001) perspektiv om identitet kan vi förstå att det byggs upp i samspel, interaktion, med människor i den närmaste omgivningen, vilket i detta fall är ett samspel med personalen på boendet. Under hela livet är vi omgivna av människor som talar om för oss vilka vi är (ibid). Om personalen på boendet har kunskapen om hur man aktivt ska arbeta med barn och arbetar för att forma dem som individer i mötet med ett nytt samhälle kan de arbeta förebyggande i syfte att hjälpa barnen att utvecklas som självständiga individer.

Om vi ska se detta med hjälp av empowerment kan vi se hur samtliga respondenter aktivt engagerar sig i en process av gemensamt lärande och samarbetar för att skapa sammanhang som alla kan delta i.

Bernler & Johnsson (2001) beskriver empowerment på två sätt. Det kan syfta till att: 1) göra det möjligt för människor att tro på sig själva och se sina egna möjligheter till förändring och 2) att hjälpa till att ändra sociala strukturer så att det möjliggör personlig empowerment. Båda ovanstående perspektiven har som mål att öka människors makt över den aktuella situationen. Detta har vi mött hos de flesta personer vi intervjuat i deras sätt att tala om sitt arbete samt barnen på boendet. Det belyses att det är viktigt att man arbetar med individen där de befinner sig och kan på så sätt på ett pedagogiskt sätt forma de som individer där de i framtiden kan vara självständiga och starka.

Intervjupersonerna talar flitigt om engagemanget bland personalen på boendet och deras sätt att arbeta med barnen i att stärka dem som individer. Vid frågan om de intervjuade har lyckats med detta redogör Thomas för oss om ett barn det har gått bra för med hjälp av personalens insats.

Det var en kille som var med i en förening som en personal på boendet aktivt arbetade med de anordnar aktiviteter i olika former för bland annat ensamkommande och svenskfödda ett sätt att sammankoppla de och efter 2–3 år av att vara aktiv i föreningen så har ungdomen börjat starta egna projekt och driver egna projekt inom ämnet med syfte att sammanlänka svenskar med ensamkommande. Så det är ett stort framsteg tänker jag, att komma till Sverige och börja från 0 och sedan bli så aktiv i detta det är helt fantastiskt. Thomas

Det vill säga att personalens engagemang, nätverk samt kompetens är av stor vikt i arbetet med de ensamkommande barnen. Detta ger barnen förutsättningar att lyckas i livet samt uppnå sina mål tillsammans med personalen. Ovanstående exempel visar att personalens engagemang för målgruppen samt barnens engagemang för att lyckas i livet har möjliggjort för honom att delta i föreningen och med hjälp av ett empowermenttänkande blivit en stark individ och fått makten över sitt liv för att åstadkomma något viktigt för andra individer i hans omkrets men också för det svenska samhället.

Citatet från Thomas belyser därför hur empowerment i arbetet med de ensamkommande barnen hjälper individen att bli en stark och självständig person samtidigt som hen inkluderas in i det svenska samhället som är ett nytt system för barnet.

7. Avslutande diskussion

I detta avsnitt gör vi en återblick på vårt syfte och våra frågeställningar och därpå diskuterar vi vilka slutsatser vi dragit med utgångspunkt i vår analys.

Syftet är att undersöka hur socialarbetare på hvb-hem i Skåne upplever betydelsen av samverkan och integration i arbetet med ensamkommande flyktingbarn?

- Hur arbetar socialarbetarna för att integrera de ensamkommande flyktingbarnen i det svenska samhället?
- Vilka aspekter framhåller socialarbetarna som viktiga för en fungerande integration i det svenska samhället?
- Vilken betydelse ges samverkan för integrationen av de ensamkommande flyktingbarnen?

I vår analys så framkommer det att intervjupersonerna på hvb-hemmen använder sig av nära relationer som ansats genom vilka de hjälper till att integrera och arbeta med de ensamkommande barnen. Intervjupersonernas sätt att göra detta är att stödja, uppmuntra samt medvetandegöra barnen. Slutsatsen är att personalen arbetar med småsaker som att exempelvis lära barnen att äta med kniv och gaffel, men också att de arbetar i ett större perspektiv genom att medvetandegöra de ensamkommande om rättigheter och skyldigheter för att barnen ska klara sig själva i framtiden samt att de ska bli en del av det svenska samhället som samhällsmedborgare. Intervjupersonerna ser barnens behov av trygghet och familj och går enligt vår analys in som ställföreträdande föräldrar och försöker ge barnen verktyg och vägledning för att de själva ska bli aktiva och ta tag i sin situation. Vi har i analysen sett att de flesta intervjupersoner refererar till eget ansvar hos barnen vilket innebär att barnen själva får bestämma när de vill tala med hvb-personalen och när de vill vara ifred. Hvb-personalen gör detta eftersom de litar på barnen och ger dem ansvaret att klara saker själva. Genom att arbeta med empowerment så åstadkommer intervjupersonerna en allians med det

ensamkommande barnet och ger dem verktygen till att själva ta kontroll över sin situation, verklighet samt integration.

Andra frågeställningen berör de delar som intervjupersonerna tycker är viktiga för integrationen av det ensamkommande barnet. Slutsatsen utifrån vår analys är att det vardagliga arbetet med empowerment är viktigt samt att det utöver detta krävs ett driv hos det ensamkommande barnet självt. Vi har i analysen sett att det krävs att barnet själv har ett driv och engagemang för att integrationen ska lyckas. Dock är det så att olika individer har olika lång väg att gå samt har olika förutsättningar. Socialarbetare tycker att det är viktigt med samverkan och samarbete för att de ensamkommande barnen ska kunna få stöd och trygghet samt integreras. De betonar att samverkan kommer till stånd då det finns tid och plats till den, samt att det är viktigt att de olika myndigheter som är inblandade kring det ensamkommande barnet också möts och att detta mötet i sig kan skapa en bättre kontakt mellan de olika aktörerna. Det som tydligt framkommit är att under år 2015 påverkades hela systemet, på så sätt att socialarbetare på hvb-hemmen upplevde ett kaos i mottagandet av de ensamkommande barnen. Detta planade dock med tiden ut när antalet människor som ansökte om asyl till Sverige minskade samt personalen utvecklade bättre arbetsstrategier och erfarenhet av att jobba med dessa klienter. I och med detta såg vi att ett personligt engagemang växte fram bland många socialarbetare på hvb-hemmen vilket i sin tur också krävdes för att en lyckad integration och samverkan ska komma till stånd för de ensamkommande barnen.

Vår sista frågeställning är den som rör betydelsen av samverkan för integrationen av de ensamkommande flyktingbarnen. Samverkan är en viktig del i arbetet med de ensamkommande barnen. Vi har tidigare under analysen påtalat att för att en lyckad integration ska komma till stånd bör alla myndigheter tillsammans samverka med varandra kring det ensamkommande barnet för att dessa barn inte ska hamna mellan stolarna eller riskera att inte få sina behov tillgodosedda. När samverkan inte fungerar mellan olika myndigheter såsom socialsekreterare, hvb-

personal, god man etc. påverkas också integrationen av de ensamkommande barnen. Tid, tålamod och engagemang är andra faktorer som nämns och som är viktiga att förhålla sig till i arbetet med samverkan och de ensamkommande barnen. Vi menar att de ensamkommande barnen på hvb-hemmet kan inte förväntas ha den orken att ha drivet kvar när andra vuxna runt omkring dem inte kan komma överens med varandra gällande olika insatser gällande de ensamkommande barnen. Vi menar att dessa faktorer är viktiga att tänka på i arbetet med barnen och vi inser att arbetet är tufft men att socialarbetare bör ha tålamod i arbetet med målgruppen. Sammanfattningsvis kan vi se med hjälp av våra intervjuer att eftersom systemet påverkas av flyktingvågen så krävdes det att alla myndigheter som arbetar kring och med de ensamkommande barnen behövde ha tålamod. I och med att antalet människor som sökte asyl till Sverige minskade år 2015 samt att systemet stabiliseras ändras också förutsättningarna för det sociala arbetet. Tid och engagemang bland socialarbetare kan då i sin tur leda till en lyckad integration men då krävs också tålamod.

Det är problematiskt att det är många aktörer inblandade i det sociala arbetet med de ensamkommande barnen då det finns risker att ingen tar det övergripande ansvaret för barnet och att dessa barn blir ensamma. Vi menar dock att hvb-personalen täcker upp för denna brist då de inser att dessa barn är särskilt utsatta och saknar föräldrar och vårdnadshavare. De inkluderar barnen i samhället genom det vardagliga sociala arbete de utför med hjälp av nära relationer och en helhetssyn på barnets situation.

7.1 Vidare studier

I denna intervjustudie så har det framkommit att även privatpersoner kan ha en positiv effekt på integrationen av de ensamkommande barnen. Vi menar att det kan vara av intresse för socialt arbete att undersöka på vilket sätt dessa engagerar sig eller är av nytta för de ensamkommande barnens integration.

Litteraturlista

- Adams, A. (2003), *Social Work and Empowerment*. Palgrave Macmillan.
- Ahrne, G & Svensson, P. (red.) (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber
- Bernler, G & Johansson, L. (2011) *Teori för psykosocialt arbete: Natur & kultur*
- Brunnberg, E & Bord, R-M & Fridström, C. (2012), *Ensamkommande barn - en forskningsöversikt*. Malmö: Sweden.
- Bryman, A. (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber
- Franzén E C. (2001): *Att bryta upp och byta land*. Stockholm: Natur & Kultur
- Fälldin, K. & Strand, G. (2010): *Ensamkommande barn och ungdomar*. Stockholm: Natur och
- Johansson, Thomas. (2006) Mötets många ansikten – när professionella möter klienter. I: Meeuwisse, S. Sunesson, & H. Svärd (Red.) (2006) *Socialt arbete. En grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Jönhill, J. (2012) *Inklusion och exklusion: en distinktion som gör skillnad i det mångkulturella samhället*. Stockholm: Liber
- Kalman, H & Lövgren, V. (red.) (2012) *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups. Kultur
- Lee, J A. B. (2001) *The empowerment approach to social work practice: building the beloved community*. Columbia University Press, New York.
- Lind, R. (2014) *Vidga vetandet*. Lund: Studentlitteratur
- Payne , M (2015): *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur & Kultur

- Payne, M (2005): *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur & Kultur
- Rimsten, E (2006), '*Jag vill bli som Kofi*' - ensamkommande barn i Sverige ur ett rättighetsperspektiv. Visby.
- Rönnols, G (2005), *De kompetenta, de vanliga, de problematiska - Målgrupper i ett samverkansprojekt för 'utsatta ungdomar'*: Umeå: Institutionen för socialt arbete, Umeå universitet.
- Rönnols, G. (2002): *Det är väl bara för de duktiga - ett samverkansprojekt för utsatta ungdomar i Umeå*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.
- Tengqvist, Anna (2007) Att begränsa eller skapa möjligheter - om centrala förhållningssätt i empowermentarbete. I: Askheim, O & Starrin, B (red.) (2007) *Empowerment*. Malmö: Gleerups.
- Widerberg, K. (2002), *Kvalitativ forskning i praktiken*. Studentlitteratur.
- Wright, Nielsen T. (2015) Empowerment och normalisering. I: Montesino, N & Righard, E (red). *Socialt arbete och migration*. Malmö: Gleerups.
- Öquist, O. (2008), *Systemteori i praktiken*. Gothia, Stockholm.
- Aytar, O., Brunnberg, E. (2016) *Empowering Unaccompanied Children in Everyday Life in a New Country: A Resilience Support Centre in Sweden Evaluated from the Perspective of Program Theory*. *Revista de Asistentă Socială*, 15(2): 35-56
- Basic, G. (2018) *Successful Collaboration in Social Care Practice*, *Journal of Comparative Social Work*, Vol 13, Iss 2, Pp 56-77
- Derluyn, I & Broekaert, E. (2008) *Unaccompanied refugee children and adolescents: The glaring contrast between a legal and a psychological perspective*. Ghent University, Belgium, *international journal of law and psychiatry*, ISSN 0160-2527

Hessle, M. (2009), *Ensamkommande men inte ensamma - Tioårsuppföljning av ensamkommande asylsökande flyktingbarns livsvillkor och erfarenheter som unga vuxna i Sverige*. Stockholms Universitet

Hjortsjö, M. (2006). *Med samarbete i sikte - Om samordnade insatser och samlokaliserade familjecentraler*:Lund University School of Social Work

Kohli, K.S. R. (2011): *Working to ensure safety, belonging and success for unaccompanied asylum-seeking children*. Child Abuse Review vol 20, p 311-323

Nordström, E., Josephson, I., Hedberg, B., Kjellström, S. (2016) *Agenda för samverkan eller verksamhetens agenda? Om professionellas erfarenheter av samverkan enligt samordnad individuell plan (SIP)*. *Socialvetenskaplig tidskrift*, (1): 1-22

Socialstyrelsen, (2013) ensamkommande barns och ungas behov.

[<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19276/2013-11-37.pdf>]. Hämtat:2018-10-20

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering. (2018). *Stöd till ensamkommande barn och unga - effekter, erfarenheter och upplevelser*. (SBU-rapport 294). Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU).

[<https://www.sbu.se/sv/publikationer/sbu-bereder/stod-till-ensamkommande-barn-och-unga--effekter-erfarenheter-och-upplevelser>]. Hämtat: 2018-11-19

Sundqvist J, Ögren K, Padyab M & Ghazniour M. (2016) *Collaboration patterns among Swedish professionals in the repatriation of unaccompanied asylum-seeking refugee children: an explorative study*. European Journal of Social Work. Nov2016, Vol. 19 Issue 6, p901-916. 16p.

Wimelius, M, Eriksson M, Isaksson J & Ghazinour M. (2017) *Swedish Reception of Unaccompanied Refugee Children-Promoting Integration?* Journal of International Migration & Integration; Feb2017, Vol. 18 Issue 1, p143-157, 15p

Bilaga 1: Begreppsdefinition

Ensamkommande flyktingbarn

1 § femte stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., LMA I 2 och 3 §§ finns särskilda bestämmelser om mottagande av barn under 18 år som vid ankomsten till Sverige är skilda från båda sina föräldrar eller från någon annan vuxen person som får anses ha trätt i föräldrarnas ställe, eller som efter ankomsten står utan sådan ställföreträdare (ensamkommande barn)

<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20400/2016-11-8.pdf>

I uppsatsen benämner vi denna klientgrupp som ensamkommande flyktingbarn eller som barn.

Samverkan

Samverkan innebär att flera aktörer är inblandade och jobbar med klienten, detta behöver inte alltid betyda att de samarbetar med andra aktörer. Samverkan fungerar när aktörerna återkopplar till varandra (Rönnols, 2005, s.49).

Hvb-hem

Hem för vård eller boende, HVB, är en verksamhet som bedriver behandling eller är inriktad på omvårdnad, stöd eller fostran. <https://www.ivo.se/tillstand-och-register/sol-tillstand/hem-for-var-d-eller-boende-hvb/>

Bilaga 2: Presentation av socialarbetare som intervjuades

Love är i trettioårsåldern och är utbildad sociolog samt har studerat tvärkulturell krishantering och motiverande samtal. Han har arbetat med ungdomar inom skolans värld tidigare, och med ensamkommande på hvb-hem i två år. Han driver för tillfället ett projekt inom en frivilligorganisation för ensamkommande i en mellanstor stad i Skåne. Han har varit kontaktperson för ensamkommande på boendet.

Muhammed är i femtioårsåldern och har tidigare studier på högskolenivå samt lång arbetslivserfarenhet. Han har studerat socionomprogrammet men valde att ta uppehåll och arbeta kvar på hvb-hemmet som han arbetat på i tre år nu. Han är anställd som socionom på boendet och kontaktperson för ensamkommande.

Jolanda är i fyrtioårsåldern och är utbildad socionom sedan 2012. Hon har jobbat inom socialtjänsten tidigare och som behandlingspedagog då hon ville ha ett arbete med friare ramar. Jolanda har arbetat som biträdande chef på ett hvb-hem i ca fem år.

Kalle är i trettiofemårsåldern och har en utbildning i fred och konflikt vid Malmö universitet. Kalle har arbetat med ensamkommande flyktingbarn i snart fyra år på ett HVB-hem i en stad i Skåne. Han har tidigare arbetat i olika välgörenhetsorganisationer och har varit med i olika föreningar inom hans nuvarande yrke.

Thomas är i trettioårsåldern och är utbildad drog och alkoholterapeut med inriktning mot unga vuxna. Han har arbetat med ensamkommande flyktingbarn i åtta år och arbetar nu i en skola med barn och unga i förebyggande syfte. Vid sidan om sitt heltidsarbete är han kontaktperson till två ensamkommande barn som han har kontinuerlig kontakt med och arbetar för deras etablering i det svenska samhället.

Sarah är i tjugosju årsåldern och är utbildad socionom sedan fyra år tillbaka. Hon började arbeta med ensamkommande flyktingbarn när hon färdigutbildade sig och arbetade där i två år. Nu arbetar Sara som socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd.

Bilaga 3: intervjuguide

Inledning

- Sammanfattande presentation av undersökningen
- Information kring intervjufrågorna samt följdfrågor

Presentation (personal) bakgrund

- Hur länge har du arbetat med målgruppen?
- Hur länge har du jobbat här?
- När och varför väcktes intresset av att arbeta med ensamkommande flyktingbarn?
- Har du mycket erfarenhet av att arbeta med denna målgrupp?
- Hur ser du på ditt arbete i ett större samhällsperspektiv?

Arbete

- Hur arbetar ni med integrationen av de ensamkommande barnen?
- Kan du beskriva en typisk dag på ditt arbete?
- Hur ser er relation ut med ensamkommande barnen?
- Hur ser du på de ensamkommande barnens situation? (som individer och i samhället)

Integration

- Vad är syftet med ditt arbete på din arbetsplats för målgruppen och vad har du för tankar kring detta, fungerar/ eller ej?

- Vad anser du är viktigt för ungdomarnas integration som individer och grupp i samhället?
- Hur ser du på integration av denna målgrupp? När funkar det och när funkar det inte?
- Vad tycker du är det viktiga för att ungdomarna ska känna sig som en del av det svenska samhället? Nätverk, skola, sjukvård, jobb bla bla.
- Berätta för en ungdom som det har gått bra för.
- Vilka arbetssätt fungerar i arbetet med integrationen/ vilka fungerar inte?
- Vad skulle du vilja ändra på i ditt arbete eller förbättra? Kan du utveckla dig?

Samverkan

- Vilka insatser är viktiga i arbetet med integrationen av de ensamkommande barnen?
- Vilka fungerar vilka fungerar inte?
- Hur ser du på samarbetet mellan olika instanser i samhället (god man, skola, soc osv)?
- Tycker du det är viktigt med gemensamma insatser vad gäller barnens integration i det svenska samhället?
- Har du något att tillägga
- Kan du berätta vad du uppfattar som betydelsefullt kring och samverkan/integration?

Bilaga 4: informationsbrev

Hej!

Vi är två studenter som går socionomprogrammet på Campus i Helsingborg. Vi skriver C-uppsats som handlar om ensamkommande flyktingbarn, samverkan och integration och söker nu personer som arbetar på hvb-boenden att intervjua kring dessa frågor.

Syftet med vår studie är att ta reda på vad som fungerar när ensamkommande flyktingbarn ska integreras in i det svenska samhället. Vi är intresserade av att veta vad ni tycker är viktigt i arbetet med era ensamkommande barn, samverkan och deras integration in i samhället.

Intervjun tar cirka 45 min – 1 timme av er tid och ni som ställer upp är självklart anonyma. Intervjun sker på frivillig basis och ni kan välja att avbryta ert deltagande när som helst.

Vi önskar att få spela in intervjun för att vi sedan ska kunna sammanställa till ett skriftligt arbete. Materialet från intervjuerna kommer att avidentifieras detta innebär att det är enbart vi som kommer känna till identiteten på dem vi intervjuar. Materialet kommer endast användas till vår C-uppsats och inte till något annat.

Efter genomförda intervjuer skulle vi vilja kontakta er om det är något som vi skulle vilja förtydliga eller fördjupa.

Om det önskas mer information kring intervjuerna eller om ni har några andra funderingar kan ni kontakta oss via mejl eller telefon när som helst under processens gång.

Vi skulle bli glada och väldigt tacksamma om någon av er kunde ställa upp!

Dalida Lagumdzija & Qendresa Cakolli